КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ЕРА, 30 октябрь 1969 шу. № 130 (4767). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Министрий Совета орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Социалистически мехкий къахьегамхой! Къовсам лоаттабе доттагIали цхьоагIон чIоагIдар дукъа, вIаши юкъе вежарашха леладу гIулакхаш дIахо дегIаккувлар дукъа! Социализма моастагIаша леладеча тийшача балхашта фо хила! ЛакхагIа айе пролетарски интернационализма байракх!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

СОВЕТСКИ СОЮЗЕИ ЧЕХОСЛОВАКЕИ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIЕИ ДОХАРГДОАЦАШИ ДА

СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ ХИННА МИТИНГ

Вежарашка безамен лег чурен чIайнйар укх деношка советски халкъо КПЧ Хьалхара секретарь Г. Гусак керто латта ЧССР партийно-пачхьалкхен делегаци. Советски Союза къахьегамхоша доттагIлен эггара цIенагIа йола чIалаш хIоттийт чехословацки халкъо бахкийтарашка.

Шакъха а доттагIлени вошален уж уйлаш, шин мехка халкъий цхьоагIо дIахьекхар 27 октябре съездий Кремлевски Дворецe хиннача советско-чехословацки доттагIлен митинге.

IалагIмате йоккха зал КПСС-ен Советски Союзен пачхьалкхен байракхаша хозъяь я. Безача хьашашка моаршал хатте укхаза бахькаб ялх эзар гаргга моквичаш.

Гулбенпараша чIоаггIа тIоараш летташ безаб тIайнйцаo КПЧ ЦК Хьалхара секретарь Густав Гусак, КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР Президент армe инарал Людвик Свобода, КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР Федеральни правительства Председатель Олдржих Черник, партийно-правительственни делегаце кхыбола членаш.

Чехословацки доттагIашна ихьана, боккъача безаща тIайнйна президиуме моттигаш хьалийцар новкъостащ Л. И. Брежнева, А. П. Кириленкос, А. Н. Косыгина, К. Т. Мазурова, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорне, Д. С. Полянске, М. А. Суслова, Ю. В. Андропова, В. В. Гришина, П. Н. Демичева, К. Ф. Катушева, Ф. Д. Кулакова, М. С. Соломенцева, кхычар.

Митинг хьайнйаь КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС МГК хьалхарча секретаре В. В. Гришина.

Ехаш я Чехословацки Социалистически Республикан Советски Союзен пачхьалкхен гимнаш.

Митинге къамаьл дир «Красный пролетарий» яхача заводa токара А. Я. Рыбакова, радиотехникан электроникан Iилма-тохкама институтa директора СССР Iилмай Академе действительни члена В. А. Котельникова, М. В. Ломоносова цIерагIча московски пачхьалкхен университетa студентка Н. А. Шведовас.

Председателал деш волчо къамаьл де деш ледар КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева.

Зале хьахезо чIоаггIа, дIахьахьетта тIоараш Бевонгаш а хьалгIовтт.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза хьаший!
Деза москвичаш!
Новкъостий!

Мукъаба сона Советски Союзе Коммунистически парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совете Президиумех правительствин цIерагIа, укх зале гулбенкача берригача москвичий цIерагIа вежарашха йола Чехословаке партийно-пачхьалкхен делегаци дег чура хьалкъал ювла.

Вай дIайха моаршал хоатт Чехословаке Коммунистически парте хьалхарча секретарага новкъостага Густав Гусакага — гIоранна волча политически деятелга, шийн халкъа тешамерча воIага, немецки захватчикашта дукъал хиннача партизански болама юкъе хьинаре дакъа лаьцача а цунна хьалхе леладьча а сагага, доккха къонахчал долча, социалистически строй чIоагIъяра Чехословаке коммунисташа лоаттабьча къовсама хьалхе леладьча сагага.

Вай дег чура моаршал хоатт КПЧ ЦК Президиума членага, Чехословацки Социалистически Республика Президентага инаралга Людвик Свободага — вовзаш волча, пачхьалкхен [...] шийн мехка веккхача патриотага. Свобода цIерпа ювзаенна я фашизмана дукъал советский чехословацкий халкъаша цхьана лоаттабьча къовсамо сий дола оагIонаш. Президента посте латташ по беш бола болх Чехословаке социализм хьалъяра гIулакхa, советско-чехословацки вежарашха дола доттагIал чIоагIъяра гIулакх дешь ба.

Вай дег чура моаршал хоатт чехословацки партийно-пачхьалкхен делегаце членашка — КПЧ ЦК Президиума членага, ЧССР правительства Председателага новкъостага Олдржих Черникага, КПЧ ЦК Президиума членага, КПЧ ЦК секретарага новкъостага Любомир Штроугалага: КПЧ ЦК Президиума членага, КПЧ ЦК секретарага новкъостага Васил Бияка: КПЧ ЦК Президиума членага, Словаке Компарте ЦК Хьалхарча секретарага новкъостага Штефан Садовскега: КПЧ ЦК членага, ЧССР правительства Председателa заместителга новкъостага Франтишек Гамоузага: КПЧ ЦК членага, ЧССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министрага новкъостага Ян Маркога КПЧ ЦК членага, ЧССР къаман оборона министрага новкъостага Мартин Дзурага: КПЧ ЦК членага, ЧССР СССР-ерча посолага новкъостага Владимир Коуцкега.

Новкъостий! Укхаза чIоагIа дийтта тIоараш — ер советски наькъа шоай чешски словакин вежарашца эггара цIенча дег чура а чIоагIа а доттагIал, тешаме новкъостал, кIоаргга безам хилар бокъонца дIахьокхар да.

Вай доттагIал, вай халкъий вошал бирсача хиленашка гIолла ца довзаш чакхдаьнна ба. Шоана дагадоагIий, мюнхенски сий довш гIулакх хиллачунна дукъал Советски Союзо мара Чехословакене реальни новкъостал дерза ца аьнна. Бакъда чехословацки буржуазена социализма мехкана барта болачул гIойлена гIа хийтар къам долхар. Чехословаки йийкъа а йийкъа, гитлеровцашна дIалаьцар. ДIалаьца дакъе мукъалкхар пхьоагIо лоамар, кха а из шийн лоIайе хилийтар — уж деккараш латтар къахьегамхоша хьалхашка. Историе хьалха Чехословаке болхлой классан цун авангарда — Коммунистически партенен хьалхашка.

Фашизмана дукъал исторически тIом лаьттача бирсача шерашка вай Советски Эскара бIухоша, вай партизанаша, берригача вай халкъа юкъерча моастагIчуна тIом лоттабеш советски лаьтта а Чехословаки мукъалеккхара тIехьа лоаттабьча тIем тIа а шоашта уллув гера майра латташ хинна чехословацки патриоташ. Советски Эскара бIухошца цхьана латташ бIухой хиннача 1-ча Чехословацки корпуса сий дола никъ, словацки къаман восстани хиннача диллургaоацача деношка вай халкъий къонгаша цхьана лоаттабь къовсам — из Советски Союзен Чехословакен денал долча интернациональни вошала никъ ба, сийлахь-йоккха котало йоаккхаш чакхбаьнна тропала никъ ба.

Болхлой классо, къахьегамхоша юкъера а, шоай кхел, пачхьалкхен кхел шоай бе а еззо, социализм хьалъе йолаь 1948 шера февраль Чехословаке историе чухь гола тоха пункт а хинна дIаэттар. Советски наха шоай низ кхобацар верда вахар вIаштIехьдаккхара чехословацки вежарашта новкъостал дара. Цу зерригача шерашка вай мехкий цхьоагIоно лорадаь Чехословаки йортамукъен шийн лоIамен хилар, хIаьта вай вIаши леладеча гIулакхаша новкъостал дора социализм хьалъяра дукъха проблемаш къоастаяра.

Вахарцен цхьара лоаттабеча къовсамцен чIоагIленна доттагIали вошали дехаде цхьаннена а цхьанна хIамана а могаргаш. Вай цхьан никъ беш хиал, цхьан ух, цхьан гIоргга вoай юкъарча кхоапенга—коммунизмага!

Из дукъхьала бакъдеш а хIанз чехословацки партийно-пачхьалкхен делегаци Советски Союзе хилара кхогаш. Вай переговораша чулаьцнай вай партештен мехкаштен юкъерча гIулакхий эггара лоархIам болашагIа йола оагIонаш, хIаьта вийта хIанзарча дунен халкъашта юкъерча хьала эттара а йоккхагIа йола проблемаш а. Цар юха а хьахьекхар майна юкъе социализм хьалъяьйаьен дунен политикал [...] хьакъехьара уйлаш йийза цIаш хилар.

Вай чехословацки доттагIашца а санна, вай къаьстта боккъа лоархIам бу Советски Союзен Чехословакен коммунистически партешта юкъе латта гIулакхаш кIоаргалаьа. Цхьан леладеча цу гIулакхех вай пачхьалкхенийн халкъийн вошала цхьоагIо чIоагIъяьяра кертера фактор лерхI вай. Вай партешта юкъера бувзамаш шевле, социализм коммунизма хьалъяра опыт массе а оагIоашкахьа вIаши йовийтар Iалашо, дунен халкъашта юкъерча арене гIулакхаш цхьана лелаше йиш хуллийтаргйола гIулакхаш тIайнйна вай цхьана.

Переговораш ета хана шитта шийнан вIаши экономически гIулакхаш леладара дешаш а. Цукха терко йир халкъа боахама планашта координаци яра, производствана кооперировани яра, къахьегам социалистически бекъара. Шина а мехка халкъа боахама юкъе Iилманен техническан карагIдьнарашца доагIашa гIулакха [...] шорьергойлаш лийшар саза. [...] бозам лакхбергболаш барт баь. Советски Союзо дукхагIа йохьийтаргъа Чехословакена эша белхан оборудовании, хIаьта Чехословаке, шийн агIона, СССР-а дукхагIа лейтаргда вай мехка эша товараш.

Къаьстта белгалдаккха безам ба са переговораш вIаши тешаш хиниа хилар. Оаха йийцар чоалхане, йоккхий проблемаш, ахьан меттала а дийцар оаха — хьоаза из деш къайлагIо хIама доаца доттагIлен меттала. Цулухьа найна корайоагIа вай юкъарча хьаштанта йииза йоагIаш йола решенеш.

Новкъостий! Цхьа шуи ах шуи ла советски коммунистийи берригача советски наькъен уйлаши дета хетамаши, кхыча социалистически мехкий гражданий яраш а санна. Чехословакеча событеешта тIаьха латта. Дукъха а ла дийзар вай цу хана чухьем доарчен реакце вIашагIхиийттача низий Iотъьам тIаьттача вежарашха болча мехка социализма кхел баьхан хеваш хила дийзар, социализма гIулакх бахьан майра дукъал эттача КПЧ-аьча принципиальни, денал долча марксисташа-ленинашца къонахчал лелаш барт-цхьоагIо хилара, цу халача къовсаме Чехословаке коммуниста дахьача толамех доккхал дара уйла йолаш хила дийзар.

Советски Союзе КПЧ ЦК сентябрьски пленумал лерхI укх шера КПЧ ЦК апрелен маен хиннача пленумашка белгалбаькхача новкъа дIахьалхашка баькха боккха керда гIа. Чехословаке Коммунистически парте историе эггара кертерчарех цхьа этап.

Пленумo къаьстта етчадаькха контореволюцен хьаьоълара а паргиш шекхи социализмана-каьагIдаьнарех болдача кхоачабара а бахьанаш. Пленумо хьахла соеш яхар хургоза аьлар социалистически, марксистско-ленински ларда тIа партии обществени вIашагIкхетара тIахкIена процесс тIахьа а юкхаза гIортарашка. Пленума цIаькха а белгалдаькхар парте кертера йоакхо халкъа хьаштий, дукъхача наькъа вахара хьал лакхдара, социалистически культура тоалхоа йоакхо, социализм чIоагIъяра, шоай къахьегамаш хIалу бола бопонта гражданий ираз делаш, сатийна, дизза вахар дерпи балар еш йола йоакхо. Пленумo партега кхачийтар къаьстта бола политически платформа, обществени вахаре бола стихийности аларахи цIеньаь вIашкхьара, контореволюционни, антисоциалистически, правооппортунистически низаш дизза лохдара тIаберзабир къахьегамхоп. Дикахьа лийнаг хоатташ КПЧ сентябрьски пленуме из Чехословаке Компарте марксистско-ленински, интернационалистически шийн лорхIаме котало и, дьача.

ХIанз кризисни ситуацен хьалъеьча бахьаннийн гIулакхийн чоалхане маза баьстачул тIехьагIа тIа-тIа дукхагIа бола вах кхетаде болабенийб: Чехословаке хиниар — из тIом хиннача тIехьа хиннача эггара а чIоагIа долча классовой латарех дола цхьан оагIорахьара социализмашна дуцепмен моллагIча оагIорахьа дуцнен хьалкъашта юкъевча реакцинен мировой империализма агентуранен юкъера латар хилар. ЧССР-е дукхача лаьттача политически къовсамашта керта кхелар цу доцамаш чакхдаьр: чехословацки халкъа социалистически карагIдьнарийн Европана юкъе социализма позицейн чIоагIал; чехословацки къахьегамхой марксистско-ленински къахьегамхой авангард — коммунистий парти къовсам лоаттабе могаргдолаш хилар: социалистически интернационализма, вежарашта долча мехкийн партейн бартцхьоагIион низ хилар.

ХIанз цхьанне а хаце йиш хуле тамаш а социализма низаш меда хара тIаттa из хьале—гIулакхага шалача а, къовсаме а шоаш меда хара тIаьтта из хале — сий долаш лайнa хилар. Коммунистий принципиальность, социализма мехкаш кхетадьлар, нар интернациональни барт-цхьоагIо чехословацки обществa историе юха тIехьамкхаьа дерзаде гIийртарел, болхлой класса бера, къахьегамхой бера Iадьал закъа гIийртарел чIоагIагIа хилар.

Контрреволюцен чакхъаланзар, кIакха чакх а яргьяи! Чехословаки хинна а хиннай, хургъ а я социалистически! Социалистически пачхьалкхений содружествица юкъе чIоагIа лисье болаш хила а хиннай, йолаш а я Чехословаки!

КПСС, вай берригa халкъ тешар хиттa хургхилараз. Чехословакe социализмаш долча вай кхоачамхир вовй интернациональни декхар. Мукъаба сона чехословаке социализмана карагIдьнарийн лорадара кхыча социалистически мехканашна цIаьн КПСС ЦК, Советски правительства дайи гIулакхий КПЧ ЦК сентябрьски пленуме, шоай партийни пачхьалкхехьа документаш тIа боккха мад барах чехословацки доттагIашта баркал ала.

КПСС бокъонца раьза я Чехословаке Компарте, цун Центральни Комитета, КПЧ ЦК Президиума бала. Оаха из ах 1968 шера январь беттера позитивни программа кхоачашъяра, берригача обществени процессашта эффективни партийни хьалхе лелаш гIалашдара, социализм чIоагIъяра, дIахо а дегIайоалъяра. социалистически мехкашцара вежарашца дола доттагIал чIоагIдара тIаберзабаь бола белгалбаькха наькъ Чехословаке халкъий хьаштаген лунца цхьана берригача социалистически содружества хьаштаген мааххара баланаь. Вай тешаш да шийн кертера декхар халкъа гIулакх дар хетача Чехословаке Компартена, марксизма-ленинизман социалистически интернационализман принципашца хьалхе а лелаеш, тIехьа тIайоагIача хана а къахьегамхой хьашташ лорадe могаргхиларах, мехка хьалхашка латта политически экономически проблемаш ийса къоастае хоргхиларах.

Новкъостий! Чехословацки коммунистана, чехословацки къахьегамхоша социалистически карагIдьнарш чIоагIдара лоаттабу къовсам боккха интернациональни лоархIам болаш ба.

Чехословакe хиннача событей урокаша гучагуш, тешаве хьаьекхар цIьаза ирлуш болча классовой къовсама хьалашка социализм хьалъеш хилар. Империализм болча хана моастагIча сонийтаргдаш социалистически мехкий гIулакхашта юкъе гIертилга. дIаьхьача эксплуататорски классашца, социалистически революци хиннача тIехьагIа а бахача пакта цхьаьалолча дакъа керта чу юса къьвара уйлаш лелеш мел барашца шоай тайпара вIашагIкхета, царца цхьана гIулакхаш леладе гIертилга. Хадданза революционни фишал йолаш хилар — из хьех вайна Чехословаке баьржача классовой къовсама опыто.

Чехословаке хиннача событей урокашца дIахо хьех вайна ревизионистски аьттехьарча оппортунистически кхераица машар ца бар мел лоархIаме да.

Вай, коммунистий, йиш яц, е бокъо а яц Ленина вовшта хьийхар лицаланийта. ХIаьта цо хьийхад «болхлой болама чухь буржуазе вIашагIтеха гера водча» оппортунизмаца машар ца хила, яхаш. Оппортунисташца «партена чура дипломати» леладерал зенен дулыанен хIама дац, яхаш хьалха дезаш хиннад дунен пролетариата баьчча. Болхлой класса дерригдунен-исторически гIулакхаш не могаргдац, социализма декхараш кхоачадулургдац оппортунизмаца хьалда къовсам да лоатабича. Дош ниттa оттадеш хинад Ленина. Революционни къовсама ерригача опыте цIаькха а цIаькха а бакьлу из бакъийна хилар...

Пролетариата диктатура хиттача хьалашка ревизионисташен оппортунисташен гIонзa хьагучабуы пролетарски боамаче, буржуазехи кагийча буржуазехи болча нaха бей бола Iотъам, оакала низо беш бола Iотъам, хIаллача занах юхейисача воча уйлашен гIулакхашен беш бола Iотъам, царца националистически уйлаша беш бола Iотъам а болаш. Доазол детьарча империалистана наьмотта хьал а хьебом обществени дегIахара халоеехи вIашдухьаленехи пайда а ицаш, ревизионистaш чIоагIа алиня а гIерт доал лет болча коммунистически партей политикана, цунна чура пролетарски чулоцам дIабакита а гIерт. 1956 шера Венгре, 1968 шера Чехословаке хиннача событей опыто хьахьекс ревизионистан оппортунистацен фактически контрреволюцена кIийле кийчъеш хилар, ниж цIенбеш хилар. Цулухьа ревизионизмацен оппортунизмацен лоаттабу къовсам хинна а хиннаб, балаш а ба коммунистий керттерчарех цхьа декхар.

Чехословацки событей урокаша цIаькха а вайна хьахойт доал дош йолча коммунистически партей Iалашате боккха бехктокхам хилар. Опыто хьахьокх вайна, массанa а событешка хьоналн хила, обществa вахаре шийн бола хьалхе лелара лоархIам чIоагIбе, дукхача нахаца бувзамаш халдаша кIоаргде, обществo дегIаухаш хьахула проблемаш шоай ланнахьа йоша, классовой, партайни позицеца наьххара шийсача марксистско-ленински политически наькъа дарда тIа уж хаттанхахьа творчески къоастае компарти декхаррийла хилар.

Юххера а, Чехословакерча антисоциалистически, контрреволюциони низашта дукъаларча къовсаме шийн ерригача ирала оттадир социализма кхел бахьан коммунистан интернациональни бехктокхаме хилара дош. Социализма позицеш ярачен чурен реакци мальэ гIоасара, социалистически содружество йохае гIортара дукъал цаI мара жон хилч йиш яц — социалистически интернационализма лаьа тIа вежарашка дола мехкаш кхьы а чIоагIагIа кхетаьлар, империализма леладеча гIулакхашта дукъал, социалистически строй чIоагIъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме вIаши кхаьлацар.

Цу деша хьагьера вай юкъара самаци хьалда йийцай социалистически ялх мехка вежарашха йолча партей Братиславски заявление тIа. Цу тIа аьнад, социализмана карагIдьнараш хьалIацар чIоагIдар, дерриг «дерригача социалистически мехкий юкъарa интернациональни декхар» да. ХIаьта дукха ха йоацаш хиннача компартей дунен халкъашта юкъерча Совещание итоговой документа тIа аьнад: «социализм лорадар коммунистий интернациональни декхар да». Айхха вежарашка дола социалистически мехкаш кхотадаьлац, коммунистий мугIараш цхьана

(Постановление 2-ча агIо тIа).

СОВЕТСКО-ЧЕХОСЛОВАЦКИ ПЕРЕГОВОРАШ

27 октябре Кремле советско-чехословацки переговорий тIехьара декъе чакхдаьлар.

Советски оагIонгахьара переговорашта юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме Председатель Н. В. Подгорный, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, кхыбараш.

Чехословацки оагIонгахьара переговорашта юкъе дакъа лоацаш хилар КПЧ ЦК Хьалхара секретарь Густав Гусак, КПЧ ЦК Президиума член, Чехословацки Социалистически Республика Президент Людвик Свобода, КПЧ ЦК Президиума член, ЧССР федеральни правительства Председатель Олдржих Черник, кхыбараш.

ХьалхагIа вIашагIкхийттачен къамаьлаш дахчен заин дийнача деший хьаьехьа дагабовлар чакхдаьккхар. Шина делегаце цхьа барт болаш белгалдаьккхар ЧССР партийно - пачхьалкхен делегаце визито Советски Союзе Чехословацки Социалистически Республиканен юкъера доттагIал къаьста хьахьекха хилар. КПСС-ан КПЧ-анен юкъера, советски чехословацки халкъашта юкъера вежарашха дола гIулакхаш дIахо а дегIадолаларан чIоагIлоаш шек йоацаш лоархIаме дакъа а хинна дIаоттаргъя из дизит.

ТIайнйцай цхьана йола советско-чехословацки заявлени.

Переговораш хилар доттагIлен, дег чура вIаши лархIара, дукъаш дола дерригa дешаш дизза вIаши кхетадара кхьале.

Новкъача Кремлевски Дворецe 27 октябре кулгаш яздир цхьана йола советско-чехословацки заявленена.

Заявленена советски оагIонгахьара кулгаш яздир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa Н. В. Подгорне, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина.

Чехословацки оагIонгахьара — КПЧ ЦК Хьалхарча секретара Густава Гусака, КПЧ ЦК Президиума члена, Чехословацки Социалистически Республика Президента Людвик Свобода, КПЧ ЦК Президиума члена, ЧССР федеральни правительства Председателa Олдржих Черника. (ТАСС).

ЧССР ПАРТИЙНО-ПАЧХЬАЛКХЕН ДЕЛЕГАЦИ ЦIАЯХАР

МОСКВА, 28 октябрь. (ТАСС). Тахан Москвера цIаяхар КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Советски правительства ехарах ена официальни визитагIа вай мехка хинна Чехословацки Социалистически Республика партийно - пачхьалкхен делегаци.

ЧССР-ен СССР-ен Пачхьалкхений байракхашца ега хиннача Внуковски аэродроме чехословацки доттагIий бIайхача безамца наькъабоахаш бар новкъостий Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, К. Ф. Катушев, кхыбола официальни нах.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА МЕХКИЙ КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТРИЙ СОВЕЩАНИ ХУРГХИЛАРАХ

Будапештски кхайкарала кулгаш яздаьча социалистически пачхьалкхений — Болгаре Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Польски Халкъа Республика, Румыние Социалистически Республика, Советски Социалистически Республикий Союза, Чехословацки Социалистически Республика правительствий барт вIаштIехьбаьннаб укх шера 30 октябре Праге ерригача Европа юкъарча совещание кийчо яра дувзаденнача цхьаьолча дешашка хьажаро кхыча мехкашцарча гIулакхий министрий совещани еда.

ПАРТЕ ОКТЯБРЬСКИ ТIАХЬЕХАМАШ

ХьатIакхоачаш латт вай историе чу эггара дезагIа дола ди — 7 ноябрь. Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 53 шу долалуш массаза а санна советски халкъага, берригача дунен тIарча къахьегамхошка тIахьехамаш ду парте Центральни Комитето. Царца кхайкаду парте ше марксистско - ленински идеях чIоаггIа тешаш хилар, коммунизм хьалъеча керда толамаш дахара тIахьех вай мехкара болхлой, колхозхой, интеллигенци. Уж дийшача, хезача хIара советски сага дог айду пар. Экономика, Iилма, культура дегIайоалъеча адамай цендоахаш толамаш дозкача дунен тIа эггара хьалхарча болхлойн ахархойн пачхьалкхенах доккхал лайт.

Вай, дакъа дерригa толамаш сийлахь - йоккхача Ленина цIераца дувзаденна да. Миллионаш болча наькъа дегаша чIоаггIа къоабалбеш тIаец шоай баьччах бола тIахьехам. Цу тIа йоах:

— Дуне мел доал яхийла Марксен, Энгельсен революционни хьехам гениально дIахо бихьачул, Коммунистически партеи вIашагIелачун, коталонца чакхъьяьача дунен тIа эггара хьалхарча пролетарски революце кулгалхочун, социалистически пачхьалкхе хьаьчун, дунен халкъашта юкъерча болхлой класса баьчча Владимир Ильича Ленина цIи!

Вай мехкарча къахьегамхоша сий а деш кхоачашду Ильича весет, тIагIертта къовсам лоаттабу коммунизм хьалъяра. Болхлоша, ахархоша, интеллигенце шоай низ кхобеш КПСС XXIII съезда решенеш кхоачашъяра, пятилетка зиданеш сийленца кхоачашъяра. Парте тIахьех къахьегамхой барт тоабара, дисциплина чIоагIъяра, коммунистически хьисапе къахьегара, цун оасарле лакхъяра, социалистически ях шерагIа йоаржара, яхе шера вахи хьалал хьалха кхоачашъяра, ленински юбилейна сийлена вакъадахара.

Вай мехка коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсама керттера низ ба болхлой класс. Парте тIахьех болхлой, инженераш, техникаш производства эффективность мамогта лакхъяра, производственни фондех боккъонца пайда эцира, проектни мощносташ енкагIа каразрзаяра.

— Кхал а меIа а болхлой, инженераш, техникаш! Мамогга лакхе производства эффективность! Къовсам лоаттабе производственни фондех пайда дикагIа эцара, проектни мощносташ караерзаяра хання доацъяра!

Из тIахьехам чIоагIа хьалхоеш Нохч - ГIалгIайчен индустре къахьегамхоша а.

Болхлой классаца цхьана оагIув оагIох а теха кердача общества материально - техническа база хьалъе дакъа лоацаш ба юрташкара къахьегамхой. Атта дийнахил карара шу вай республикерча колхозхоштен совхозий болхлоштен. Цхьабакъла Iаламо дукъальнкха халонаш эша а сийнaх беркаг чудеа вай къахьегамхоша. Дукхача боахамаша дика хьунаьдаьл ялат, тIехкхоачашъьй пачхьалкхенга лаьттан продукци йохкара планаш. ХIанз юрташкарча къахьегамхошта хьалхашка латта декхар да юртбоахама шу толамца чакхдаккхар, тIадоагIача шерарча хьуькъама дарх йоалар, колхозхой Ерригсоюзан съезда сийленца вакъабахар.

— Колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалистий! Къовсам лоаттабе пятилетка задане кхоачашъяра! Къахьегама кердача толамашца пачхагIортгa вай колхозхой кхоалагIча Ерригсоюзан съезда!

Iилмахой, конструктораш, инженераш, техникаш тIахьех парте Iилма - технически прогресс сихъяра къовсам лоаттабора. Литература, искусства, культура болхлой декхар лерхI до советски искусстваштaн партийноста байракх лакха лоаттаяра, шоай берригa ниц коммунизм хьалъераштa кхетам балара тIабизайтар.

Шийн Октябрьски тIахьехамашта торговле, коммунально-бытови гIулакхаш деча, просвещене, унахцIено лораеча болхлошка а кхайн парте. Царна хьалхашка декхар отташ советски наха эшараш дикагIа кхоачашдар, хьалкъа образовании унахцIено лорадеш тоалар.

Парте хестаду коммунизм хьалъеш довлла сийлола советски халкъ, дакъьал хьш бокъонца йола халкъа Iадала органаш — къахьегамхой депутатий Советаш, советски профсоюзаш, парте тешаме тIоача комсомол, вай советски наькъа хьаьнала къахьегам лорабеш латта вай Гераза-цара Низаш.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 52 шу дуза ди вайна цхьана дездерга социалистически мехкий къахьегамхоша, колониальни Iазапат мукъадаьнача халкъаша, капиталистически мехкашкарча классага гIолдарча вай вежараша. Уж арабаргба шоай коммунистически партей хьалхлеца. Центральни Комитето дIайха моаршал доахьйт болхлой класса а берригача къахьегамхой а марксистско-ленински авангардага, империализмана дукъал майра къовсам лоаттаберашка.

Вай парте моаршал дохьийт социалистически мехкий къахьегамхошка, капиталистически пачхьалкхенашкарча болхлой классага, колониальни шоай мукъагIа лоачаен мехкий халкъашка, денал долча вьетнамски халкъага, дерригa демократически низаш тIахьех империализмана дукъал, машар, къаман кортамукъале, демократи, социализм бахьан лоаттабеча къовсама вIашагIкхетара.

Советски Союза халкъаш цхьа хезал санна вакъадолх Сийлахьбоккхача Октябра, Коммунистически партенен цун Центральни Комитетан гонахьа кхотаденна дола уж коммунизм котанккхара шоай низ кхобергболаш яц. Вай мехкарча дерригача халкъий метгала доаш парте тIахьехамаш.

— Дакъьала хийла советски халкъ ленински новкъа бIубенна коммунизма котолонга дугаш йолла Советски Союза Коммунистически парти.

— Дакъьала хийла коммунизм— дерригача адамий сийрда кхоане!

СОВЕТСКИ СОЮЗЕИ ЧЕХОСЛОВАКЕИ

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Йолаелла. Долалуш 1-ча агIо тIехь).

вIашагIкхетарах латт ошаргIбоаца вай хиа.

Ишта Чехословаке хинача событеш тIа вай хьа ца эцаш йита йиш йоаца эггара лоархIаме йола урокаш.

Новкъостий! Советско - чехословацки переговорий итогаш — из вай мехкаш, ерригa социалистически содружество кхы а чIоагIагIа кхоталуш хилара лиа цхьаькха тешал да, империализмана духхьал-ча, социализман коммунизман сийлахь-йоккхача идеалашта тIехьарча къовсаме деррига революционни низий лакхлуш йола тенденци чIоагIлуш хилара кхы цхьакха а белгало я. Из тенденци кьаьста хьахьекхар коммунистически боллойи партей дунен халкъашта юкъерча Совещане.

Совещане хьахлийтар революционни гIулакхо дерригача дунен тIа дерда котлорпаш ахара аша хьалаш. Цхьабакъда, цу хьалеч из боагIара найла эцара бокъна а хьинаре а бадх бе без. Советски Союза Коммунистически партех вьлча, цо тIехьа тIайоагIачa хана а цу гIулакха ший низ кхоберgбаш.

Вай парте, вай паччахьалкхено тIехьа тIайоагIача хана а хаддаллей машар бовцаши къовсам лоаттаберга империализмана духьал, цун агрессивни планаш йохаяра, дунен дерлача тIома кхерам лIабаккхара.

Вай тIехьа тIайоагIача хана а доккха новкъостал дерга машар, демократи, социализм бахьан къовсам лоаттаберашта — дунен халкъашта юкъерча коммунистически, болалой, къачаш - мукъалехара болама юкъерча вай новкъосташтеи вежараштеи, уж хьал а лоацаргба.

Вай массIареи локхеп вехар лархIа а лаьрхIа, лархIа а лоархI социалистически паччахьалкхенаш кхоталлари - цар низи лIахо лакхбара массе а оагIорахьара новкъостал дарах.

ХIанзарча хьалашка къаьста лоархIам бола гIулакх да вIаши новкъостал дара Экономически Совета лаьрхIа йолча XXII сессе решенеш практически кхочашъяр. Цо йиш хулийтаргья социализма мехкашта юкъе йIаьххача хана лаьрзIа дукхача оагIорахьара экономически бувзамаш кIоаргде, хIара социалистически мехка а ерригача содружества а хьаштий духьа кхьелгам дунен халкъашта юкъе социалистически бекъара дикоча торонел кхы а бизаагIа пайда эца йиш хулийтаргья. Из лекхар атта дац, вай цу юкъарча низана кхочашдича, тIакхьа вай бокъха гIа дIахьалхашка боаккхаргба.

ТIа-тIа лоархIам боккхагIа болаш хул социализма мехкашта вIаши леладу политически гIулакхаш лIахо дегIадоладар. Цу даьнье Iоаль йокха позитивни опыт я. Цхьабакъда хIана укхаза ле дезараш а дукха да. Вахаро лIадех политически контакташ, политически балха воорди-наци кхы а систематическегIеи эффективнегIеи хилар. Из дош къовсталар дуваалена да йоагIаш йола организационни формаш лахарла.

Цхьаькха а юкъера ца боаккхаш дерригача социалистически мехкаш-мара гIулакхаш чIоагIде гIерт вай.

Хетаргоххьа, айна массанена хьаштдолаш я Китайцари отношенеш. Цу дешах вIеззага дувцаргда аз.

Шоана массанена а дика ма хой, новкъостий, эггара чIалхане ха эттача, советско - китайски отношенеш эггара чIоагIагIа кхоккаеннача хана, вай парте, вай паччахьалкхено ма хуплалуш Китайски Халкъа Республика хьавъехьа къаьгга а принципиальни а никъ лоаттабаь хилар. Из никъ боваш ба. ЧIоагIIен хьалда Советски мехка паччахьалкхен хьашташи кхерамлен лора а еш, вай массаза а сабарех сих ца луш хилар. Дунен коммунистически болама идеологе, стратеге, тактике, болам кхотабалар чIоагIдара дешай хьакъехьара марксистско - ленински позиши хадданна леза а еш, вай массаза а гIийртал КНР-ца барт ца кхета хIамаш лIадаха, цунца гIулакхаш лехаде, из дар вай шиннa а мехка хьаштешен ишта дунен тIарча деррига революционни, антиимпериалистически низий хьашташен лIадехаш а лерIаш.

Духьала пуллуха вай массаза а лIенача дегаца кийча хиннад КНР-ца переговораш е, дукхаза а йоагIаш йола предложенеш уттаьй. СССР-еи Китаяи халкъий дукхача хана деиз хьалоагIача хьаштий тараха я, СССР-ан КНР-ан юкъера къовсаме латта дешаш переговорий паьккаща мара къоастале йиш йоацаш хилар тераха а я.

КПСС ЦК-ан Советски паччахьалкхепои шоашта де могар да а даьл, да а цу КНР-аца гIулакхаш лерIадахара, советско - китайски доттагIал юхеметтаоттадергдола никъ хьабеллара, ДIабахача бетта шоана ховш махкилаара вай инициативах нов. А. Н. Косыгин верте латта советски делегаци нов. Чжоу Энь-Лаицеи китайски правительства кхача членашиен цхьана Пекине вIашагIкхийтта хилар. Ишта вIашагIкхийттача паччахьалкхенашта юкъера цхьадола дешаш лийцар. Официально дIа-юха ялара наькъапа пул тIехьагIа лIахо дагадийхар, хIаьта хIана, шоана ховш ма хиллара, Пекине дIайолаеннай шин мехка правительствени делегацей переговораш. КПСС ЦК-ана, Советски правительствана лов цу переговорашка позицеш, реалистически гIулакх совлалар.

Советски оагIонгахьара дешаш да шкача дагара мел дола хIама СССР-ан КНР-ан юкъера дикаи хьакъехьара а кхыдола а дешаш чIоагIIачеи нийсхои ларде тIа, цхьатара бокъо хилара, вIаши лархIара, финна а мехка хьалтий лоархIаш бара ларда тIа къоастахара тIехьа да вай. Нагахь санна китайски оагIонгахьара а цхача дагара тIала хуле, дувцилга йоашаш из де йиш йолаш хургда.

Вай парте массаза а белгалдаьхад дунен дееяра халкъашта юкъера хьал, дерригача адамашта загайоахка проблемаш къоастаяр дукхача даькъе социализма мехкаш кхотадаларах, цар гIулакхаш цхьоагIонца хиларах тийша хилар.

Социализма мехкий лелол дола цхьоагIо чIоагIагIа ма хул, дерригача дунен тIара машарен прогрессени низаш шоеш дукхагIа бIуболаш ма хул империалистий агрессивни политикана кортъмукъал езача халкъаша массаплачьа тохаш йола хIама чIоагIагIа хургья. Из къаьстта дика гуш да вьетнамски халкъо лоаттабеча турпала къовсамца. СССР-ен кхыча вежарашка долча социалистически мехкийн оагIонгахьара массе а оагIопахьара хулача новкъосталон цар хьалловаш хиларои — из юха а бокъдир дукха да йоацаш Москве шоаш хиннача хана вьетнамски доттагIаш — агрессорел Вьетнама патриоташ котбовла йиш хулийт. США империализма вьетнамски авантюра кхоане йовлаш хилар деррига дуненна гуш да. Из тIа-тIа кхьаьггагIа кхетIйду американски халкъо а, укх тIеххьарча деношка хьахекха махкилара. ТIа-тIа дукхагIа нах юкъе болаш хул Вьетнама духьалара агресси лIакккхар лIадехаш выступленеш еш бола нах.

Империалистически агрессораша леладеча гIулакхашта духьала лIахо а къовсам лоаттабу IарбиЙ халкъаша. Цаоа вай дуза айкхача, цIенча дегаца долча доттагIло. Советски Союзон кхыча социалистически мехкашен хьинаре хьаллоаш парагIатта прогрессивни дегIаха бокъо хилара тIехьо, израильски агрессех хьахинараш лIадахара тIехьа, цар лоаттабу къовсам. Гергарча Малхбоалера агресси лIаниккхе, вай планета цу районе чIоагIа машар Iалашбар — из лIадех машар болча дерригача халкъий хьашташа.

СССР-еи Чехословакеи, кхыча европейски социалистически мехкий а, араьхарча политике кертерчарех цхьа моттиг лоац Европе чIоагIа машар Iалашбарен ерригача европейски паччахьалкхенаша вIаши машаре гIулакхаш лелаварен проблема.

Вай ший бахьан доацаш оттадаш Европа коллективни кхерамален системах дола дош ишттa гIагIертган хадданеи. Вайна из цхьа мелагIа дола цах тIазоа лозунг дац. Укхаза дувцар да вахаре лоархIамерча системах — юкъарчал довцаш Европа. Европа меттел кхыча а, бIаьш миллионаш болча наьха кхоане вIадла юкъарчал доацаш чулоацаш йолча проблемах.

Машаран кхерамзденнен тIехьа лоаттабеча къовсаме вай кулг кхуйдаду ерригача европейски паччахьалкхенашка. Цу даькъера вай программа оттаьь я шерра довлаш долча документаш тIа — Варшавски Договора мехкий Бухарестски Будапештски заявленеш тIа, Карловии Варашка хиннача совещане Декларацие тIа, кхыча тIа.

Европейски халкъий миллионаш бола нах бовш йола тIаргеди юха хилар лезаи вайна. Дукхьа цулухьа Варшавски Договора мехкий политически консультативнии комитето тIайицар Европах машарен цхьа гарра бокъо йола массе а оагIорахьара вIаши гIулакхаш лелаларен контингент еш практически гIа баккха йиш хургйолча европейски юкъарча совещане вIашагIкхетара ерригa европейски паччахьалкхенаш тIахьехаш дах кхайкарал.

Хьокхаме да из кхайкарал европейски общественноста дикача оагIорахьара шерра тIаицар. Из хьалабар цхьайолчо правительствашен партешел, дукхача парламентареша. Дукха ха йоацаш Финляндие правительства вьлар совещанена хьадда, практически кийчо еcа лIадолале, аьвна. Вай вай оагIонгахьара кийча да цу гIулакха юкъе чIоагIагIа дакъа лаца.

Вайна-м хов европейски кхерамзле хьахилийтара невкъа кIеанта духхаленаш йоацилга. Цавех керттерр я хувен шоллагIа тIом латтача хана халкъаша фашизмана духьала лоаттабаьча къовсама политически итогаш тIаапа балам боалача. ТIагIертта тIеха кийчлуча. Европа карта хувна дерхIача ФРГ доал леча гIоларашa дукхача шерашка лоаттеш йола реалистически йоаца, реваншистски политика.

Из бахьан долаш, шоана ховш ма хиллара, ФРГ-е белгалдаьнна хувнамаш хиннай политически низаш дIа-юха нийсдеча. 20 шера IаьIала берте латта а Малхбузен Германе реваншизми милитаризми юкъахилара духьала бехкоккаме йола а юкъахача монополистически капиталa парти христианско - демократически союз правительстверча постех вьлар. Бертера лоархIам социал-демократий а болаш йола керда коалиция хьакъий. Цу коалицие дукхаза дехаш еш выступленеш аьй, цар тIа цо белгалдоаккха дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка кхы а реалистическегIа йола позици лаьцай белаш хилар.

Ишта тIайлаш хилар шIенхаштта бакълилар лиера пайна. Уж кхоачаьхара Германе Федеративни Республика хьалхье делеча гIозарий шерра тоеваш я. Кхетар хала дац, масала, Малхбузен Германе правительства Европе этта довзонаш, цара ФРГ-чи ГДР-ан юкъера довзув а долаш, официально тIаьшр, юкъарча деиз мюнхенски соглашени нийса йоацаш лархIар, дерригача немецки халкъа цIерагIа дувца аьна ХДС правительства бокъо йоацаш оттадь претенз тIа ца эцар, я, кх, мел лоархIам болаш хургдар ха. Иштта гIа баккхарах, хIаьта ишттa ФРГ ялчки герз доаржа ца дарах долча Договорах хьакхетарах, цо, кхыча паччахьалкхенашца цхьана, Европе коллективни кхерамале хьаеча юкъе дакъа лацарах дувцилге йоацаш, чIоагIа машари халкъий кхерамазен эггара хьалха шоеш тийша йола проблемаш къоастаеча юкъе доаца лоархIаме дакъа хургдар.

Ховш мадарра, ФРГ керда правительство европейски континентерча гIулакхий реальни хьалон чIоагIача машара хьашташен майххара йолча политикага ялар Советски Союзо а, хетаргахьа, Европа кхыча халкъаша а кхетадергдар, хьал а лоацаргдар.

Вlоши машаре гIулакхаш леладе европейски халкъий бола безам кхоачаш хила беза. Иштта да хоно дIахезар.

Новкъостий! Массеха бутт мара бисабоц вайна Коммунистически партеи советски халкъеи, дерригача прогрессивни адамий вахаре дега юна ди тIаккача — Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дала. Ленински юбилейна еча кийчовах вай парте лерхI Ильича дергоаша васкетам кхеачашдоах йола ший гайпари отчет. Коммунизм котъаккхара тIехьа лоаттабеча къовсаме вай Лаьхено даькха деррига толамаш. Вай парте, советски халкъо доккхал деш мел дар даь КПСС ший балха тIехь халлеша Маркса — Ленина хьехапа хьалхе делеш хиларах, халзана лениниски новкъа йоаеш хиларах.

Вай хана тIа-тIа дизаагIа гучадоал общества экономически, политически, духовни вахар социалистически вIаштIехьтаккхара динамичностах эффективностах Ленина хьалхехьа гачдальни кIоарга хеаш хиннар е... Социализм цхьа ленина, дувладенна сена, массаза а долла хIама за аьнна бухалдаорла хетта лолаеи доацаш хари да. хIана аьлча социализмагара мара лIабоалаза общественни лични вахара массе а доакъошка чекхо бола, бокъенна бола, ше мабаора бола вукхаш цьхаь бетамe — яьзаь В. И. Ленина (Соч. бизза гуллам. т. 33, оагI. 99—100).

Вай парте, берригача советски наха дохкьал ду бохам хьабетa а культура дакъъеча а, халкъа вахар тоадеча карагIдьинарех. Уж карагIдьинараш хьахиныл вай болхлоша, колхозхоша, интеллигенте тIагIеотта къахьегаш. Цхьабакъда парте лекхар да массаш а лIахьалда хьежаш хила, перспектива йоазаш хила. Вай гIерт халкъ кхы а дикагIа лахийта. Вай гIерт мелагIча воча тIаккхударех советски наьха маьоша къахьегам тешаме лорабеш хилийта. ХIаьта из дара халдаиза лакхбе беза вай паччахьалкхен экономически низ, чIоагIье еза обороноспособность, промышленности юрта боахами легIабоалабеча кхы а керда толамаш даха деза.

Цу дехкарашна къоастаеш а хIанзарча этапера КПСС политика. Цун чулоацам ба вай парте XXIII съезда решенеш кхочашьяр. Вай эггара керттера гIулакх лерхI беррига халкъа бахам планах легIабоагIалга Iалашдар. Из еш вай парте оттаьй планированен промышленноста а юрта боахама а хьалхе лелаярен методаш дикиан тоаяра тIаерзаьча мероприятей шерра программа. Вай халдаиза йоахко ю общества политически организаце ерригa система даггаьккха тоаяра. социалистически демократи лIахо легIайолаяра.

Советски общественна хьалхашка латта гIулакхаш толамца кхочашдара кертера хьал вайна гу Коммунистически парти чIоагIгъярца, вай общества вахаре хьалхе лелаяра цун лоархIам лакхбарца. КПСС тIехьа тIайоагIача хана а сийлена кхоачашдерга советски халкъа дешал дола аьнтгар ше хилара гIулакх, ленинская лоаттаергья марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализмаи байракх.

ХIанзара советски нах бах сийлахь - йоккхача замалахь, цар бола бу сийлахь - боккхача кортамукъача мехка, цар къахьегамах — творчески, шоаш кхоачаш беча къахьегамах — тийша да мехка вахар. Вай Даьхен сий, низ, ца тоабалар шихера а тийша да вай мехка городнйи юртийи къахьегаме хьинарах, хIана ховш хиларах, эхь - берхат долаш, дисциплина йолаш хиларах. Сийлахь - боккхача Октябро, социализмо вай советски сатах хIана ше цар — паччахьалкхен вииза вола да, керда строй бахьан хьинаре къовсам латтабер, дег цIена патриот, гена болхо, социалистически общества сакхетаме гражданин. Духхьал дувца гу вай партена шийна карагIдьинарех кертера а эггара тIех а дар.

Новкъостий!

Вай бIубенна хьеж кхоанена. Вайна хов воашта хьалхашка чоалхане лекхараш оттаргIента а, етта йиш йола а, цхьабакъда вай тешаш я ше бахьан Советски Союза Коммунистически парте, Чехословаке Коммунистически парте. дерригача дунен коммунисташа къовсам лоаттабеш долча сийлахь-йоккхача загалдолар кхоачашхургхиларах — коммунизм хьалхаргхиларах. Вай тешаш хилар да вайга, коммунисташка, керда общественни строй котъхалара тIехьа лоаттабеча къовсаме эггара тIахагIа лела гера хилар — хьалха латта марксистско-ленински теори хилар. Вай низ совбоах дукхьалд нийслу эггара йоккхача йола халораш а юхе йиш хулийтача пролетарски интернационализме.

Чехословацки сийлахь - накъахьалкхен делегаци вай мехка яр, цун результаташ кхы дикагIа хила йоацa символ я вай мехкий вежарашна долча интернационалистически бувзамий лоархIам хилара, цо цу белгала а доахх.

Нагахь санна чехословацки партийни паччахьалкхен делегацие кертера итог цхьан фразаца ала вешча, со ала мегаргда, из латт советско - чехословацки доттагIал лIахо а чIоагIдарах, вай партешта, правительствашта, халкъашта юкъера тел вIаши кхетадеиа лег - тIла чIоагIлъярах. Духьал цу ялешша йиш а тахан вай кулгаш хьалх цхьана йола советско - чехословацки халкъий...

Деза чехословацки доттагIий!

Фашистски захватчикашта духьал лоаттабеча тIем тIа турпалаша шийн IеххIар еш чIоагIтаь Советски Союзеи Чехословакеи сийлахь-доккха доттагIал легIа а доагIа, чIоагI а лу дагадолла цхьа гIулакх кхоачайла ла вай цхьана беча новкъа. Из тIа-тIа кIоаргагIа чуловш болаш хилара хьалдуь Чехословакеи мукъальккха 25 шу дузаш доттагIленах, вIаши гIулакхаш деладарах, вIаши новкъостал дарах долча Кердача Договора кулгаш а яздь вай я решени вай лIахо а ца доттагIал чIоагIдарла. Дица болат лIерца санна, чIоагIлу из социализма гучурча а къайлагIерча а моастагIашца, хьалкъашта исторически карагIдьинна революционни гIулакхаш лIалаьа, гIертарашна машар хургбоацаш лоаттабеча къовсаме. Вай доттагIал цIена а хоардалдоаш а да, вай халкъий сийна лIакъоастале йиш йоаца дакъа а хинна лIаттал из. Из да за-ла гурзала доттагIал. Чехословаке олаш махиллара хIамма долча сила хьаташкарашa доттагIал. Дег чура бар кал да вежарашна болча Чехословаке партийни паччахьалкхено кулгалхоша вай мехка баьхка уж хилар советско-чехословацки доттагIал делалеча кхы цхьаькха дикка гIа баккха новкъостал дарах!

Мукъаба сона, новкъостий, къамал даь чакхвоалеш чехословацки доттагIий цIаьхки а дахьъала буьна, социалистически чехословакена хьал латта доккхий, хIама кхолла-ра дехарш кхоачашдеча керда толамаш захар лоиш царна лоаца баккха. Оаза дех шуга, деза хьаьший, шаш чоасиичашкара а берригача советски нахагара а дIайха моарша социалистически Чехословакена коммунисташка, берригача къахьегамхошка лIадалар.

Дахалда Советски Союзеи Чехословакеи чIоагIа леакргдоаца доттагIал!

Яхийла советскии чехословацкии коммунистий вежарашна йола цхьоалла!

Яхийла социализма коммунизма хьалъеш доахача халкъий интернационални барт – цхьоагIо!

Сийле хийла сийлахь - боккхача, даиман бахаш болча, доллача хIамал котбулача хьехама — марксизма-ленинизма!

(Нов. Л. И. Брежнева къамаьлага чIоагIа ма а дийцар, лIаьдаь чIоагIа тIоарош доттарца дуккъало хьаь-кIа а даьхар).

* * *

Митинге гулбеннараша хьал а гIайтта. лIаьддаь тIоараш а тохаш ший дар къамаьл даьча Чехословаки Социалистически Республика Президента Людвик Свобода.

НОВКЪОСТА Л. СВОБОДА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Веза новкъост Брежнев!
Веза новкъост Подгорный!
Веза новкъост Косыгин!
Деза советски доттагIий!
Деза москвичаш!

Эггара хьалха са дег чура баркал ала безам бар новкъоста Брежнева тха делегацех даьла. Чехословаке Коммунистически партеха дерригача чехословацки халкъаи лаьна цо лIайха дешаш лахара.

Шоана массанена а, деза доттагIий, тха делегаценгара чIоагIа баркал ала безам ба са шоай городе оаш тхо доттагIашца гIалларах.

Шуццига, тхаьш мел хиннача Советски Союза ерригача моттигашка а санна, тхоаш цIагIа долаш санна тхоашта хийтта хиларах шо тешаде йиш я са.

Новкъоста Брежнева маллара, оаха хIаз кулгаш лацъ вай переговорашта, тха визита итогаш еш цхьана оттадаь долча документа, Чехословацки партийно - паччахьалкхен делегаце шерагIа са ала безам ба цу результаташта тхо дикка раьза ла, аьнна. КъайлагIа хIама доаца гуччахьара дег чура цIена доттагIий, новкъостий переговораш, чехословацкии советскии халкъий доттагIал кхы а чIоагIде дезаш хиларах, вай мехкаш легIадара вай халкъий араз долча кхоачена болча найлаша хала гIулакхаш царагIа а эффективнегIа а делалара, лIахо а социалистически мехкий цхьоагIо беррагача халкъашта юкъерча коммунистически балхлой балана цхьоагIо чIоагIъяра. Европе а деррaгача дунен тIа а Машари кхерамален чIоагIъяра нь переговораш я уж.

Советски Союзе гIалла гобаьнна селхан юхадьхкаш тхо. Тхона бIаргa мел дайнар, советски наьаца вIашагIдеттaлуш тхо мел хинна моттигаш фишлагIйоаш тха дег чу йисай. Массанахьа тхона бIаргадайра заводашка, колхозашка, Iилма-тохкама институташка тIагIентта творчески къахьегаш. Тхона бIаргайра дерригдий, дика вIаштIехьбеннаккха къахьегам, лакха къахьегама дисциплина, дакъа толамаш. Тхона ходехаа хIанзара Iилмеи техникеи легIадахара советски кулгалхоша Iалъьмате йоккха терко еш хилар, из дикача новкъа — образовании хьаьнъах долаши болча махаца чIоагIале дувцаш хилар.

Космодроме лахача хана тхоашта гуш тхо тийшар Советски Союза обороний низ дика кийчъаьча кхерашца, дег чура болча патриотаца, интернационалисташа меттел. эггара толамагIа болча техникаца а Iалаш беш хиларах. Се сатте хиларах тарра да къаьстта дика хеталу вай кхерамален, дерригача социалистически мехкий кхерамален, дерригача дунен тIарча машара тешаме гаранти я из

Шенча лег чура дахьал дуйц оала шо, деза новкъостий, оаш даьнача толамашца. Тхона дов шо, тхоаш а, дерригача дунен тIара машар боаш деррига прогрессивни низаш адамий балха дерригача доккхошка керда доккхий толамаш захара новкъа лахар.

Се хьеж шуга, деза новкъостий, со хьеж укх доача залага, сона дагайх укхаза, Москве сай цинна кхы дола советски наьаца вIашагIкхетар. Из дар 1944 шера февраль бетта Ергегловакиси комитете цIи хевача Колонни зале гулъяьча славянски халкъий бIухой митинге. Тхо хIаьта делегатеи а долаш, духьал фронтера даьхкадар.

Тха цхьоалагIа шийй лолаера чехословацки бригада цу хана Соколово ахача юхе Киев, Белая Церковь, Жашков, кхыдараш мукъайхаш тIом бъь яр. Шона ховш махкилара, тха эскара даьха дар Советски Эскара уллув дIа а етта гитлеровски эскарашца тIом бе долаенна дезаш дехьара эггара хьалхара дакъа.

Цу хана тхоаш чIоагIIа дика тIаьшарах чIоагIа яр, тхьабенна дар тхо Советски наха лечкъа да деш хьахойтар Советски Эскарца, цхьан мугIаре латташ чехословакаша тIом беш хиларах шоаш гIадбахар.

Тхоай ерригача бригада тIадилларах цу хана аз дув бар халкъа тешаме тхоаш хилара лаьхенна болча тхоай безамеш тхоашна майххара тIом бергхиларах. Тхоай бригада бергача бIухой шерах шевар раьза а шоаш хIаьта из ларйр сийлахь-йоккхача а низ болча а советски халкъашца вежарашха йола цхьоагIо, цхьана шийн Iоалохийташ чIоагIьяь цхьоагIо вай хилгъий аьнкарен цар тоабаларен чIоагIа а йохаргIоаца а лард хинна дIаотта еза.

Из тхола лоаш дар кхоачашхургхиларах тешаш вар со, хIана цо хьагойтар дерригача тха халкъа леIаш, цахоша бар дув оаха сийленца кхоачашдир. Фашизмана духьларча къовсама котало байрахк 1945 шера вай бетта яьлача хIиталонашка кхаччалца шун эскарашца, тха даьхе вIалдара яькхача а мукъалкхача а Советски Эскарда цхьана лелайир оаха.

Ер тха визит юкъарчал дозадаш цу хана тхоаш хилча чIоагIIа доаш диничунца а из кхоачашдара цу хана дела вай цхьана мел даьччунца а юхаенна я. Цудухьа вай раьза а долаш, кхоачеенах тешa я тешаш, ала йиш я: чехословацкии советскии халкъий вежарашха йола цхьоагIо болаш лела хIама а хиина дIаоттай, Чехословаке халкъий машара, а цар тоабалара а лард я. Цкъаннеца а мигадийе, е могагIа а дац из йохаеI

ХIаьта санна, тахан а дехалда ер дешаш: вай халкъашта долча ирса, цар ираз долча юкъерча кхоаненца чIоагII а лулда легIа а хьоагIалла Чехословакеи Советски Союзеи юкъа вежарашха вIаши леладу гIулакхаш!

* * *

Съездий Дворцa зала чу хIама яйналача санна цхьатара чIоагIа тIоараш тоxар КПЧ ЦК Хьалхара секретарь Густав Гусак трибуне дIавалча. Берригаш хьалгIоатт.

НОВКЪОСТА Г. ГУСАКА ДАЬ КЪАМАЬЛ.

Веза новкъост Л. И. Брежнев!
Веза новкъост Н. В. Подгорный!
Веза новкъост А. Н. Косыгин!
Деза новкъостий, советски доттагIий!

Мукъаба сона чехословацки партийно-паччахьалкхен делегацие цIерагIа чехословацко-советски доттагIала хетаь Москверча къахьегамхой са собраний дег тIара дагьъаза мацха. Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитетагара, Чехословацки Социалистически Республика правительствагара, дерригача тха халкъагара Советски Союза Коммунистически партега, СССР Лакъьааран Советага, Советски правительствага, къаьстта а Москверча къахьегамхошкеи вежарашка долча дерригача советски халкъаеи кхеакъакъаша хIайха маоашба вала.

ЦIаьхха а дег тIона баккал ала безам бар са Советски Союза Коммунистически партей Советски паччахьалкхени кулгалхошта дар тхоаш официальни доттагIала визитагIа муи турпатчен башха-дикачен мехка хьехавах. Тха партийно-паччахьал-кхен делегаци [illegible] тха тоео хиннай дукхьа лоархIаме юкъара проблемаш шун партеи паччахьалкхени [illegible] советски халкъа болхи вахари дока а. Из тхоай визит оаза Iаальмате пайданен толамеш лоаллI-

Москве, Волгограде, Киеве, Советски Союзерча кхыча моттигашкх оаха хьаккхача бархI дийнахь тха дог тийшад, промышленность, юрта бохам, Iилма, техника, культура легIаккхуваара, шоай вахара боаам лакхбара хьакъе советски халкъо доккхий толамаш хьакъхиларах.

Советски хьатта хьагIадьмнача хьалхавча миттташке а деш тхоай доттагIий болча, эггара кхоачараhагIа бола тхоай цхьоагIонхейн новкъостийн болча тхоаш толаш сакна хетам ке ькхай оаха. Массанахьа а гона тхона Чехословаке Коммунистически партешара, тхоай халкъашшарен паччахьалкхенарен беланих, новкъостийн хеи вежарашхеи йоза уйлаш. Тха дегаш кIоарга хьестар чехословацки халкъа вихаь хиларах тхона советски наха тхоай делегаце ьеча терконе хьоавенен. массанахьа а долла тхона Чехословаке проблемашрен тха наьха вахинарен лае кIоарга хьашт. Советски Союзе гIалла деза хаха хиларе Iалъмате йоза уйлаш дег чу йоссайне тха делегаце беррнгача членашта.

Тхо даха хинна Советски Союзера моттигаш шоай къаьстта Iалъмате баккха лоархIам болаш я советски халкъа истере чукьи вахарен хинна а ца Iеш, уж цу цхьан хана чехословацки халкъо я хIаьта ишттa деррига прогрессивни адамашa а чIоагIагIа уйла тIедохийташ сийлаша а. Герой-турпал Волгоград Европерча халкъаши фашизмана духьала доаттабаьча къовсама символ а хинна дIаоттай. Советски Эскаро Сталинграда юхе йаьккха исторически котало дунен шоллагIча тIома леламе хувцам бара майан дала. хинна ца Iеш, лодла оттадеча Чехословаке халкъашта догдохийла хьайийлар по. Фашизмана духьаларча къовсамо нар дегаш тоарттадора. хIаьта ишттa фашистски варварство аша а нь котало йоаккхаргхилара бола тешам а хинна дIаоттар.

Волгограде, Киеве, Советски Союза кхыча гередашка волча хана сона дагаухар эггара хьалха 45 шера январе се Москве вена ха. Массанахьа я бIаргагора сона йоага воташ, йохаь гороллаш, промышленни предприятеш, культурни учреждененш. Шоай бIаргашта бIаргадоврах тха дукхача наьха дог тийшар нацистски агресси бахьан долаш Советски мехка, цун халкъа бохамо. Бахача наха Iалъмате доккха зе даь хиларах. Цудухьа массанахьа а дегаш гIовдальлна дар тхо шийй дукхха вах хIалахбаь боллашехьа а, тIено бохабаь болхами материальни гIинсаши юхеметтаоттадаь ца Iеш, шийй советски Даьхе массе оагIонахьара дикь а долча советски халкъа турпалча къахьегамах хьахиннача.

Талашара Волгоград а лахадаьча гIинсий гунашта юкъера дукха а хьагIен ИIаьхегIан йола гераз хьальуроаттаньча советски наха кхийл ца кходеш хьегача цхьи башха-дика хьокхам ба. ТIома шерашкара турпалал цар ябаьй социалистически къахьегамерча толамашца.

Украине, къаьстта а цун столице — Киеве тхо дахаро цIаьхха а хьахьехар традиционни доттагIала уйлаши вIаши юкъера безам. Къамаьлаш деча хана оаха хьехабора дунен шоллагIча тIома шерашка цхьана лоаттабаь къовсам, советскии чехословацкии халкъий тIома трациеш. Советски Эскаро оагIув оагIона а болаш лийтача Чехословацки тIома корпуса къовсам. Фашистски Iалалх Чехословаки мукъайоаккхаш Советски Эскаро лаьна дакъа. Словацки къамаи восстани йолча ханаи чехословацки халкъа къамаи-кортамукъален къовсамча латтача ханеи, 1945 шера 9 мае Праага мукъаяккхаргa чаккхьлина советски партизаний новкъостал.

Советски Эскаро Чехословаки мукъаьякха 25 шу дизарна дувладенна торжествеш хIайолаеннай тха мехка, Кортамукъале йоаккхаш Советски Эскарой советски халкъой дунен шоллагIча тIем тIа лаьца дакъа белгалдаккха. Чехословацки паччахьалкхен тха халкъий паргIата вахари юхеметтаоттале тоео еннача советски наьха жертваш сийлеш дагалаша кийчлуш ба беррига тха мохк. Словацки къаман восстане 25 шу дизарна а карпаташкеи Дукельски перевалеи хинача йицлургйоацача тIема операциешна а дувлазенна дукха ха йоацаш торжестваш йолча хана тха халкъо хьахьекхар ше мукъаьяккхарах Советски Союза чIоагIагIа баркал валаши цунна безам бохаши ше хилар а хIаьта ишттa эггара айхагIча тайпара массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш легIаккхувла гIертрош ше хилар а. Тахан ше къаьстта паччахьалкхе а болаш Чехословаки хьахинна 51 шу дуал ха гаргахоачаш, цIаьхха а керданкхазла цагьян дунен шоллагIча тIем тIа советски халкъаи цун эскарен къовсам лоаттабаь бецарен жертвашхьепарен е Чехословаке халкъий паргIата а, е Европах дунен - дукхача кхыча халкъий паргIата а хьина хург ца хиларах йола айппа айза исторически истина.

Духьал вай юкъара паргIато бахьан долаш лаьттача цу халача гIенашка 25 шу хьалла хьахилар дукхаа а дукхагIа болча тха къахьегамхоша хьалловаш дола «Дуне мел доалл Советски Союзаца!» яха лозунг. Тхо дала лийначa хина а цIаьхха а кхы цIаьхха а дог тийшао тха из лозунг исторега керадаь хиларах тарра хиина ца Iеш, хIанзарчен хургдолчен чехословацки халкъа дола лийна васвет хиларах тарра а боккха лоархIам болаш нийсен хиларах. Советски Союзаца доттагIала барт-цхьоагIо — из да вай къамийн паччахьалкхенийн лахара керттера хьал.

(Йолаелларг 3-чу агIо тIехь).

ЛОНДОНЕРЧА ЛЕНИНСКИ МОТТИГАШКА ГIОЛЛА

СУРТА ТIА: Британски музейхиннавa дешача кертерча зал. А. Катаева сурт. ТАСС фотохроника.

ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІЕИ ДОХАРГДОАЦАШИ ДА

(Йолалоар. Доладур 2-ча оагІо тІа)

Новкъоста Свободас укхаза яьхкача тайпара, Іалыматте йоккха уйла дег чу йоссайир тхона космодроме дахаро. Тхоай советски доттагІаша торе елар тхона космос тахнара дакъе советски Іилманен техникален карагІаьнарраш гаогта даха довза. Цу дакъе карагІаьнарех тхона хайнарашеи бІаргаго тха тхоай торе хиннарашеи тешал ду советски халкъо ший хьинар ца кхоаеш чІоагІа къахьегаш хилара дакъ ца Іеш, эттара хьалха советски Іилман техникаи шаши лерттІа бувзам хилар бахьан долаш шеко йоацаш дунеи тІа хьалхе яьккха хилара а. Оаха доккхал ду шун къахьегамах хьахинарех, социалистически содружествана меттел, дерригача адамашта а пайда беш волча, цу дакъе духьашхарча социалистически пачхьалкхенна карагІаьнарех.

Къайле вІалла а яц, ракетни техника хьакъерт йоккха прогресс ший тІема аспект болаш а хилар. Космодроме дахача хана тхона дег чу дессараш зеденнаоаш тхона мел кийттачул тІехдаьлар, чІоагІир Советски Гердашпарча Низий цез эндебертбоаш долгах тхо дег тийша хилар а хІаьта нитта цу тайпара ига болаш, вай хана эттара кердагІа йола соезстваш ший довлахьа йолаш йолча пачхьалкхаш союзаш тхоаш хилар оаха ду хоккхал. Тха пачхьалкхенна а тешшаме кхерамзле луш а хІаьта нитта СССР-ей социалистически содружества мехкийн сатеми машар боаш гІерсаш хьалделгеи талхадеча довлаш мел бІоашта ха дегар дІахотташ а да из. Цуна духьадена оаха кхетадеш еррига социалистически лагерь лорадеш а дерригача дунеи тІара прогрессивни демократически низаш хьаллацара а гІулакха Советски Союзо мел йоккхий материальни финансови жертваш ю.

Уж факташ а гетгара дика тергалъе йоагІа империализма оагІонгахьара тІаллаттача кхераш хьовзи а лаш классавта дийхьеча гІиллавча дунеи тІа. Цар чехословацки халкъата а йиш хулийт сатийна накъана творчески къахьега.

Из моттиг нитта хилара пайда а эпаш, тха беазам ба мехка промышленность, юрта боахам, Іилма, техника, культура, оборони низ дегІахкуллача доахача йоккхийча пайламашца советски халкъ. Коммунистически парти зеракъала вина а дІаде дукхха мерда толамаш дахар довш цунна лоацв бакхха а.

Тха визит йолча хана тха цІеяхта а дег тийшар советски халкъа кхаллахашка КПСС — советски халкъа карагІдуала дерига хІамаш вІаштІехьдоалхчук йоккха автоойтет хилавах а советски халкъо цун политика еррига ма ирен хьалловахаш хилавах а. Из за В. И. Ленина гениальни идеяни васкетани чакхдоахаш йолча Советски Союза Коммунистически парте принципиальни политиках хьахиннар. Йоккха уйла дег чу йоссайир тхона советски наьха патриотизмо а цуна цхьана цар интернационални уйлаша а, тха халкъана, вокх социалистически мехкаша, дерригача дунеи прогрессивни нахана цІенача дег тІара вежарашха ледадеча гІулакхаша.

* * *

Деза новкъостий!

Вай халкъаштен пачхьалкхенаштен юкъера гІулакхаш дукхха хьалхагІа дена къайоагІа, тохамах чакхьвына тоалнеш йолаш да. Цхьа бахьан доаш цар 25 шу хьалхагІа тха халкъо ший мехка кхерамзле Іалашьелга Советски пачхьалкхенцарча доттагІалеи цхьоагІоннеи дуваа.

Тха визит тІом а хьалехьа, Мюнхенал хьалхагІара республика йолча хана Чехословаке Коммунистически парте къовсам а белабалехьа, дениз чехословацки болхлой класса Советски Союзана хиннача классови солидарноста къьнара тоалнеш дІахо яхьара, цхьана фашизмаца лоаттабьеча къовсама а тха пачхьалкхенаш халкъан европейски дунеи масштабе кхерамлен тешам бенна на Іеш, нитта масее оагІоохьара экономически, культурни, социальни дегІаахара торе еина а болча Чехословаке социализм хьалъеча хана кхьан леладаьча гІулакхий дукхача шерашкарча дикача опыта а-тра динеш дІахо кхьана маІан долаш а.

Советски Союзе гІолла тхо ледаш хиннача хана тха дег тийшар Чехословаке чура политически гІулакхаш 1968—1969 шерашка кхерамеча хьал тІа оттале заолуш хиннача событешка советски нах чІоагІа сахьувзаш хьийжа хилавах.

Оаха цІаькха а бакъдь тІаийнаш дукхха беседаш йолча хана Чехословакера гІулакхаш кхеравеча оагІоахьа дегІаухаш хилара тха теркам чІоагІа тІаберзабеш а Чехословаке Коммунистически партии чехословацки обществои кІезиг-кІезига болаш юкъеяха хинна кризисни явлениеши трагически ситуацеши дІаяхара тха хьалхагІа хиннача кулгалхошта новкъостал де гІерташ а хиннача Советски Союза Коммунистически парте Советски пачхьалкхенна викалашта хьийгача къин маІан а принципиальность а.

1968 шера январера, дІаяхача ханара гІалатани деформацеши дІаяьта а тха политически, экономически, къаман проблемаш къоастае а тхо гІайртача ханоа ниіса тенденцеш советски халкъо цун кулгалдоцеи бокъонца кхетаеш тІаийнар.

1968 шера январе Чехословаке хиннача политически хувцамаша кагахь санна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тІа а дерзаваь марксистско-ленински кулгалла хинналаре. Чехословаке Коммунистически партеиен халкъан йоккхий торонаш хьийжилла тха социалистически общество дегІаахаре ниіседенна кхоачалбоацараш дІадахара а хьакхашкахьа чахо гІа бакке а.

Халахете а, Чехословаке Коммунистически партеи тха халкъем цу исторически торонех пайда ийлабац, цхьабакъда, уж кхыча бесса, болхлой классеи къахьегамхойи хьаштаашта духьала ерзайом. Оаха цхьа санна хинкхаш а яийпалар Чехословакера гІулакхаш январал тІехьагІа кхеравеча кризиси накъана дегІадара бальанех. Аьттехьара оппортунистически ревизионистески низаш а шийе делаш хиннача Чехословаке Коммунистически парте кулгалхой меладои цхьоагІо ца хилареш шерра торонаш хьайнаіллар аьттехьара оппортунистически хинна ца Іеш, гуттахьа антисоциалистически а йолча контрреволюциони хьесаперен Малхбузерча империалистически низаша масее оагІоорахьара хьаллацаш, дег увуттадеш хинначи группашта.

Ду низаша хаин тха партеиен обществаеи юкъера барт агІабарс противосоциалистически лозунгаьта тІехьашка лечкъар уж, цар меІийра социалистически строп дардаш, халкъа къаман безамах пайда а ецош тІулгамаш лела дера, мел а дера, тоха а лора социалистически мехкашвара тха бюоличерски бувзамаш дунеи хІашкашта юкъерча коммунистически болхлойн интернациональни гІулакхашта.

Аьттехьарча оппортунисташа партеи кулгалхой балха ниа сов чІоагІа тохкхабарах ца къовсам беешаш гІуланена тІехьа тоолагІьол йолаш дІателар политически экономически хьакъера позицеш. Цу тайпара аьттув боакхар оппортунистически антисоциалистически низаша партене кулгалдар духьа, тха обществеи пачхьалкхеи каалерзало духьа партеиа чухьа лоаттабаь къовсам толара. Из бахьан долаш Чехословаке Коммунистии тха еррига обществои дизхача цхьан шерам ах шерай чухьарча лера лоаттабеча къовсамен кризисийн хьалашка хьаеннай, хІаьта цо тІехдахкаш трагически ситуаций гІайхна ійсте ниіслургдолча а кхоачерара.

Оаха ма дера кхето іу. Чехословаке хьийнача событеша Советски Союзе, социалистически мехкашка сатем бойбаь хилар. Чехословакерна социализма кхерамен Европера дунеи шоллагІча тІема результаташтеи хьалхара кхерам хьоабаь хилар. Тха советски доттагІашен кхача коьмамкхашен дукхаха къематаиш цхьана а тайпара къайлахьакар Чехословаке дегІаххача хьаллашвара шоай критически гІулакхаш. Халахете а, тха парте кулгалхой оу ханача чехословаке декхарий, гІулакхий, социалистически обществаа кхралашта хьалхоара бехктокхама боараме хилазар. Уж аьттехьарча оппортунистически кагий буржуазни реформистски уІлайн низем мукъагІа баха хиина хилараш совгІа, цар ма дера ала тхоай гІулакхашца цхьана новкъостал а дера. Из цар дІалахача шера тха чухьарен дунеи халкъашта юкъеин хьал кхы тІа а чолхахагІа хулийташ хинна бахьан. Советски Союзон кхыча социалистически мехкашеи доттагІал тІехьа а новкъосташха а хьехардарах хІама ца хинначана хана, тха парте хьалхагІа хиннача кулгалхоша тІоийро векхараш кхоачаш ца даьча а вежарашча йолча партей ниакалашва вІашагІдиеа ца тигача а оппортунистически контрреволюционни низашта духьала къовсам вІашагІа ца белача хана, Чехословаке дегІаухаш лаьтта гІулакхаш, хьалхатІатІа хубхагІа кхохкаеча, тха чура социалистически доттама лардаштта, хІаьта цунна цхьана социалистически лагера солидарноста а кхерамлена а кхевам тІатувсаш болча лестамгахьа теташ хиннача хана, цу хьалашка 1968 шера августе тха территоре тІа баьккхар доттагІал долча 5 мехка бІу. Чехословаке Коммунистически парте хьалхагІа хиннача кулгалхоша, хІаьта цийсагІа аьлча, царех дукхагІа бараша шоашта аьттехьарча оппортунисташа низ барах, къаман пачхьалкхени хьаштаита духьал йолташехьа а, классови йоацачей марксистски йоацачей позицешкара кхетабоаь из гІа. Цар новкъостал тха мехка доазонел арахьарча буржуазни империалистически пропаганда чьаллоапаш хинна. Советски Союзаш кхыча социалистически мехкашти духьалара истерически националистически кампани мукъаьяцара. Тахан йовзаш а Чехословаке Коммунистически партии чехословацки обществоп чакхъаьнна чухьарен эдухьара политически этапаш. Из тха парте исторе сийдолча оагІонна таьна эт. Тхона атта ац цу хьахтехьа дуьна.

ЦІаькхача хана чура къовсам доаттабьеуча тІехьагІа укх шера април бетта хиннача Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета пленуме мара карабаннар цу кхерамеча кризиси духье гІалхарлдовлара оикъ. Цу пленума решеш мехка чухьа политически экономически консолидаци яра а Советски Союзацарен кхыча социалистически мехкашцарен социалистически доттагІален гІулакхаш мхаоттадара а тІаерзаь я. Укх шера майе, сентябри беттанка хиннача парте Центральни Комитета пленумашка ваха партеи тхоай халкъан дІадовайтар парте обществаеи шкье хиннача гІалаттан кошецейн бахьанаш, цунах политически вапрогеш вывазаш а Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитето хьажьахьан 1968 шера июле Варшаве вІашагІкхийттача цакъа хинна ший решени, шахьекхар Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета Президиумо 1968 шера 21 августе ах хараазьа решени, бахьлир а социалистически мехка бІу тха территоре тІа баккхар, тха болхлой классан къахьегамхоштен карагІаьнна социалистически хІамаш лордара, тха социалистически пачхьалкхе лорарра, тха мехка меттел, цуй доазонеш арахьа а Чехословаке политически вахаре переворот е аьттехьара, антисоциалистически, контрреволюционни низаш гІертара духьала Чехословакена интернациональни новкъостал дара акт хилар.

Оаха белгалъйаьхкар Чехословаке Коммунистически парти хоалайболлаш марксистско-ленински политика принципиальни накъагІа гІертинлар, цо ший мугІараш аьттехьарча оппортунистех ІоцІенлергахилар, ший кулгалдара роль тха еррига обществе чІоагІлерхилар. Советски Союзацарен кхыча вежарашха долча социалистически мехкашцарен бартхьоагІонни доттагІален политика лергІа чакхйоахаргахилар.

Чехословаке Компарте ЦК апрельски Пленумагара хьайолаенна тха мехка консолидаце процесс сихаглемпашца дел. Антисоциалистически контрреволюционни низаш а хІаьта нитта аьттехьара оппортунисташ а доакол дехьара цар гІоничй а Чехословаке чІогтгІа мийшар, тха мехкара социалистически обществеи кегае а социалистически пачхьалкхенашта юкъера оикъ акха а гІийртача цар плапаши дагардараши юкъагІаьхар.

Укх шера хиннача сентябрьски пленума решенеех логически хьахиннар да парте Центральни Комитете, цуй органашка, тха обществаа кхыча участкашка аьь кадрови хувцамаш. Укх тІехьарча беттанка партийни, эзмара, боахама, общественни организацешка хулаш долча дерригача политически кадровии хувцамашта лерхІар алхха маІ да: тха парте марксистско-ленински политика принципий лардаа тІа чехословацки пачхьалкхенна политически экономически консолидаци яр. Дешдела къамьал социалистически обществе хьалхарен тоалрен гІулакха тха халкъа маьршача творчески къахьегама агІоеаца атмосфера хьаьвах да. Тха парте организаци Чехословакерча хкагІа болча къахьегамхошка хьалхеи Центральни Комитета из принципиальни политика.

Цу хьалашка коммунистически болхлойн партешцара, къаьстта а Советски Союза Коммунистически партецара тха гІулакхаш цІенача дег тІара социалистически новкъосташцен дола гІулакхаш а хинна дІаоттад. Тахан боахача бехктокхамца дІакхайкале йиш йолаш да тхо, Чехословаке Коммунистически партии чехословацки пачхьалкхен Советски Союза Коммунистически партецен Советски пачхьалкхенцен чІоагІа, оагІув оагІонца а болаш, доттагІал долча кхыча социалистически мехкашца оагІув оагІонца а болаш латташ хилар. Тхо социалистически содружествах дІахада йиш йоаца дакъа да таханарча дийнахь хинна ца Іеш, дІахо йодача хана а.

Политически экономически консолидаце процесс тхашцега хІанз а чакхъьаьнна яьнац. Тхона хьалхашка латт хален бехктоккамеш дукха бола, цхьабакъда, тха партерен обществарен марксистско-ленински низий керттера котало хІайкле а Іалашъяь яьнай. Из хов тха доттагІашта, цхьабакъда, моастагІай а шеко хила еза цу гІулакха. Цудухьа тахан бІубенаш цІий дала да дезаши духа йиш йолаш да тхо Советски Союза Коммунистически партеца, советски халкъаца, кхыча тхоай доттагІашца цхьана леладу гІулакхаш юлаоттадарах а кІоаргдарах а. Тахан бийза бехктокхам а доархІам тхоай цхьоагІонхьентен доттагІашцен дош дала йиш болеш за тхо, Чехословакера дегІаахар Чехословаке Коммунистически парте марксистско-ленински политика белгалдаьча новкъа гІолла гІертхилар. Чехословаке хІанз а я, дІахо а хургья социалистически лагера чІоагІа звено. Чехословаке доазонаш — социалистически содружества эттара малхбузехьара рубеж — хІанз а я, дІахо а хургья вай социалистически пачхьалкхений юкъара тешаме доазув.

Цу кердача ситуацега дилача къаьстта доархІам болаш хул тха партийно - пачхьалкхен делегаце Советски Союзе еча визит а. Из еша тхоай Чехословакера аьттехьара антисоциалистически контрреволюционни низаш а хІаьта нитта цар деган урауттадераш а садоахараш а хІинча хана тха Коммунистически парте политика ленински принципаш тІа, пролетарски интернационализма принципий а вай мехкашта юкъера вежарашхен новкъосташен дола гІулакхаш дизадоттаттадарен кІоарлдарен дарда тІа Чехословакеи чухьара консолидаци еш латтача хана.

1968 шера совнарІ тІехьагІа дегІаьхарах тха парте а халкъо а йоккха урок яьцай шоай политически а экономически проблемаш къоастара. Тхона хет, тхоай дегІаахарах дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама а урок хургья аьнна, эттара хьалда тайп-тайпарча оппортунистически нагий буржуазни иллюзешка, анархически националистически тенденцешка дехача кулгага дилача, империализм социалистически пачхьалкхенаш чухьара толхае гІертарен цара юкъера доттагІала бувзамаш телладарен бе боагІача тайпара нах ца бар кхераме хиларга дилача. Коммунизмана моастагІал долча низашта духьала къовсам ца лоаттабар царна паргІато яларо маІан долаш да. Оаха Чехословаке тхоай парте, тхоай халкъа цу къахьача опытах лерраргІа вывозаш ю тхоай берригача балха. Оаха марксистско-ленински принципий ларда тІа тхоай парте цхьоагІо чІоагІъергья, болхлой классен къахьегача ахархойн социалистически Іалаз чІоагІдергда, масее оагІорахьара чІоагІдергда тхоай цхьоагІонтоприаме бувзамаш, дерригІа кхоачашдергда тхоай интернациональни декхараш. Цу балхаш цхьа дакъа оахош хІанзле а кхоачашдьерг доархІам да тхо.

* * *

Тха визит йолча хана тхона бІаргдайнад, В. И. Ленин ваь 100 шу дизар деале Советски Союза Коммунистически партии халкъа нийса кийчлу. Тхо а кийчлу цу торжества.

Ленински идеяш васкетани тхона хьех марксистско-ленински теорен практикан принципашта тІера довлара, буржуазни кагий буржуазни теореш оппортунистически ловзаяра, оппортунистически антисоциалистически ниций политически идеологически компромисса, е царна кадларо мел йоккхийча кризисашка кхоачаву. Тхона белча мальха хилар из урок, хІаьта из кхыча коммунистически болхлойн партешта лораллара хьам хила йиш йолаш хиларах тхо дег тийша а да. Обществана хьалхашка оаха тучахьен тешшамее дІайоаийт тхоай парте политика, оаха ІоіІенъя из тайпара деформацех, зарцинех, магатех, тха халкъа уйлаштен самкетаман чуйийхача а дунеи халкъаштэ юкъерча коммунистически болате кегар кІезига ца баьча а националистически пропаганда. Тха партеи обществаи тахан шоай низам тІалерзаду партера, обществера, дерригача политически боахамаш хьалфера политически консолидаци чакхъяккхара, тха халкъа боахама стабилизаца яра, цу дІахо дегІаьхуьла, социалистически демократи дегІаххуьла, тхоай халкъа маьршеи ирав долеш вахар Іалашде торонаш кийттьяв.

Тха кІезига яц тайп-тайпарча бахьанашца эккхенна бола экономически хьакьена халонаш а. Масее тайпарча экономически дилетантийн политически авантюристийн безам хинабор социалистически экономикана плангІа дем дола кулгал рынка стихийни законашца, тха экономика долл дара еррига система телларпа хуоца. НоагІІаш йола формаш доахи да тхо чехословацки экономика плангІа дегІаххувлара. Тхоа хов, цул дара бІарча цхьа халкъа боахама план хилар, хальта боахама дола дара еррига звеньи чІоагІьяра ара ца хилар. Цу дакъе оаха хІаьнзелхьа а цхьалола гІулакхаш чакхдьхав, тхоай экономикана стабилизаци ара комплексни решени а дІахо из тоара торонаш а кийтьяь.

Чехословаке партийно-пачхьалкхен делегаце Советски Союза партийни пачхьалкхени деятеляшца переговораш еча хІиа оаха вІашие хоам бир тхоай плаий лерхІарийн хьакъехьа, эттара хьалха оаха лийрхІараш тхоай политически, экономически, культурни, тІема бувзамаш масее оагІорахьара кІеаргдергдола вакъеш дав. Массадолча хІаманагІул дикагІа цуна оазон тхоай халкъа, еррига социалистически содружестваи, дунеи деррига прогрессивни низаша новкъостал дергда аьнна хет тхона.

Тха переговорашка ихы тІа а чІоагІлдар деррига доархІамегІарча лешах тхона хетараш бокъонца цхьатара хилар, хІаьта цу оаха ихьана кулгаш а йадь вьча заявлене тІехьа а хьекхаь. Оаха айхха цхьана гІулакхаш а ледадеш еррига социалистически содружество а дегІахкувларгда вай мехкашта юкъера политически, экономически, Іилман, тІема бувзамаш. ДІахо тхоай экономика дегІаххувларгІола, тха мехка бахачай хальа культурни вахарен боарам лекхбергбола накъваш лехаргда оаха.

Оаха шун викалашца ихьа переговорашка доархІаме моттиг дІалоцаш экономически легашаша. Тхона чІоагІа хьаьт долаш да социалистически интеграцеш дегІаахувлара, вай цхьана вІаши цхьана леладу экономически Іилма-технически гІулакхаш кІеаргдара хьакъехьа вІаши экономически новкъостал деша Совето юрешенеш тар ца лу сихаргІен ма дерен чакхьлар. Дукхача довлъошка тха хІаммале а барт вІаштІехьбьенна е накъаш белгалаьй цхьана гІулакхаш леладара. Социалистически мехкаша вІаши цхьана гІулакхаш леладара йола торонаш кхоачалла гаьна а. Оаха цу дакъе а тІагІертта кийчо ерга вай мехкий тхо шера планаш оттаеча хана тхоай хасал тараш кхоачашдара.

Чехословакена — дегІаена промышленность йолаш болча мехка — къахьетта доархІам балаш ца Советски Союзаца цхьана гІулакхаш леладар. По Чехословаке халкъа беахам ший метте латтаята ІалашІаь ца Іеш, тха экономика дегІаахара а хІаьта цуна тха халкъа вахара боарам лакхбара а торонаш хьа а хулийт. Оаха Советски Союзагара хьайийш тхоашта хилаза арейоаца бела материалаши ийрь ца Іеш, тха халкъа боахама толашагІа йола оборудовани цІанзара техникан. Тхоай оагІонгахьара оаха а ле доагІар ду тхоай советски партнерашцара тхоай декхараш кхинахьен дикен кхоачаш дара.

Советски Союзаца тха хІама дувзадейт социалистически содружества мехкий юкъара оборона Іалашье гІертаре. Цудухьа оаха дІахо йодача хана а чІоагІьергья Варшавски Договора оборонительни союз, кхоачашдергда цунгара хьадоагІаш дола декхараш. Оаха хьалхагІа а ньахд, хІама цІаькха а ях, тха малхбузехьара доазонаш социалистически лагера доазонаш да, хІаьта цудухьа уж Іалашдеара еррига социалистически лагера юкъара гІулакх доарх оаха. Из хьаьоакхаш да советски бІу хинна тха территоре тІа хилара хьакъехьа дакъ договор а. Оаха Чехословаке кхерамзле а хІаьта нитта кхыча социалистически мехкий кхерамзле а ІалашЪьара бола тешам сана доарІ ва.

Бокха доархІам бу оаха Москве хиннача дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн партей моньски Совещане вакола кхоачайара. Дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болате Іалаьмате бокхача доарІІаме йолча цу событе торонаш хьеал дунеи коммунистически болхлойн болам дІахо дегІакхувларе цуй а дерригача демократически машар безачей низий къовсаме а толамаш дувларе. Цу гІулакха вІаштІехьйохаргьа оаха Европен дунеи кхыча доакъошкаш машари кхерамзлен Іалашъяра новкъостал деш дола е новкъостал де тарлуш дола Европерен дерригача дунеи тІарен низаш чІоагІдара тІаерзаь тхоай арахьара политика а. Цу дакъе оаха хьалле лелаю вай планета тІара тайп-тайпара обществени системаш машаре яхара лениниски идеяра.

МоллагІча халкъо, моллагІча пачхьалкхено дукхача шерашка Іоаьча ший опытага хьажжа лелаю ший арахьара политика.

Социалистически Чехословаке арахьара политически ниІ белгаленча хана тха парте бокъонца уйла а хь теркалъе еа экспансионизмаеи германски империализма агрессионистацен лоаттабьеча къовсаме дІараш шераш хьалхагІа деха Іоаь чехословацки халкъа опыт. Хоаш ма дарра, малхбузенгермански милитаризмаи реваншизмаи хьаръяллар цеп низ хиларден НАТО-ва чІоагІагІа йаш дег гІортолга хинна латтача Германе Федеративни Республикоцара мехка малхбузехьара доазу чехаштен словакаштен эттара доархІамегІа дала дун ца цар къамал вахартен пачхьалкхаш суверенитетаги дилача.

Цигара нитта даи духьбял европейски континентерча халкъий машаран кхерамаленнеи бола кхерам, хІаьта тхона — «дранг нах остен» яхача къьцарча пламашта хьабоагІаш бола реальни кхерам. 31 шу хьалхагІа чехословацки халкъа йоьча ший ерригача трагически тІохьаленашца цу политика символ а хинна дІаоттар Мюнхен. Малхбузенгермански правительства юкъе довш из дІаяккхаца йолча хана, цхьаннее а теша хьашт дац малхбузенгермански политике хувцамаш хургда аьнна хабарагІ дешача дешах. Оаха ма дарра хьалхоац нов. Л. И. Брежнева ше къамалъ деш цунца дувзаденна мел аьннар. ХІана аьнча из тха дакъ эттара бІарагІа долча вахара хьашташа ма аххара да.

Тха теша безам бар, Германе Федеративни Республика кода правительство тха мехкашцара а Центральни Малхбоалеи Европа кхыча мехкашцара а гІулакхаш цІенача дег тІара лерттІакха гІертаргхиларах. Деш долда къамаьл вай цхьана хьача заьаленна тІа а хьехадеш долча, кхерамален Европерча хьала машаре консолидаци ира гІулакха прогресс хилийта реальни торонаш йолаш долча европейски кхерамлеи духькхача дешай хьакъехьа за. Оаха могарб цу тайпара машара уйлаш йолаш йола моллагІа предложени. Цхьабакъда, тхона лам мюнхенски договор малхбузенгермански правительство цІенача дег тІара тешшаме дІадаккха а Германски Демократически Республикаца, из йолаш хилийтардеш цуи доазонацеи. Дунен шоллагІча тІема итогаша гІулакхаш леладе а белам хула оаха карттера доарІаш хиларах моллагІчуп а шеко хилар. Оаха Чехословаке прогресса низа а германски халкъа социалистически перспектива а доархІ Германски Демократически Республикаш. ГДР-аца тха хІама дувзадойт къамани пачхьалкхени вахара, социалистически интернационализмаи марксистско-ленински идеологи хьаштал юкъара хилар. Германски Демократически Республика хьаь 20 шу дизарца дувзаденна торжествш йолча хана оаха дІакхайкадир Германе территоре тІарча эттара хьалхара социалистически пачхьалкхенца тхоай йиза солидарность хилар. ХІаьта тахан а цхьаккха бахьан дац тха из позици хувца.

Шеначе дег тІара цхьана гІулакхаш леладе лен тхона Европера кхерамле чІоагІье, тІема кхерам дІабаккха, машар тІехь цхьана гІулакхаш леладе гІертача дерригача мехкашца.

ШоллагІа дунеи тІом латтача хана 1943 шера 12 декабре вай пачхьалкхенаша — Чехословакеи Советски Союзои — доттагІала а вІаши новкъостал дара а хьакъехьа договор дир. Цу договора за 1963 шера дІахо йІаьхйир. Цу хана Советски Союза викалашца барт вІаштІехьбаьккхабар оаха Чехословакеи Советски Союзеи халкъашта юкъера вежарашха дола гІулакхаш дІахо кІоаргдара гІулакха Советски Эснара Чехословаке пхьольашка. 25 шу дизарца дувзаденна доттагІало, цхьана гІулакхий леладара, вІаши новкъостал дара хьакъехьа керда договор дар нийса хургхилара. Керда договор вай цхьана леладеча гІулакхе хьахиннарашка хьежна хургда, хІаьта цу тІа хьакъехьа хургда 25 советча шера вай мехкашта юкъе дихалтахьа хинна хувцамаш. Из договор цу хаппарча вай переговорашкен вІаши юкъерча гІулакхашшен хьежна керда ситуаци, вай вІаши юкъе цхьана леладеча гІулакхий лакхагІа бола боарам хьальнохаш хила деза.

Сай къамал чакхдоалаш нукъа ба сона тхоай делегаци доттагІал тІехьа дика тІаьдарех беррига советски кулгалдеча деятельшта цІаьхьа а баркал ала, чехословаке халкъашцара доттагІал, классови солидарность, вежарий гІулакхаш бахьан долаш беррига советски наха баркал ала.

Мукъаба сона чехословацки делегаце цІерагІа чехословацки коммунисташи тха мехка къахьегамхойи тха парте марксистско-ленински политика чІоагІье, социалистически Чехословакии, социалистически содружествай чІоагІа звено из хиларах тарра хьалъе, духьалашхарча социалистически пачхьалкхенцара — сийлахь-йоккхача Советски Союзацара, цуй Коммунистически партеиара, советски халкъацара доттагІала, новкъостахка, вежараша дола гІулакхаш масее оагІорахьара кІоаргде кийча хилараш цо цІаьхха а тешаде. Цудухьа оаха цІаьхха а цІенача дег тІара дахьъала дуне советски халкъ а цуи Коммунистически парте а.

Дахьъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз, социализма духхьалхара мохк, дерригача дунеи тІарча социальни прогрессен машарен керттера чІоагІало.

Дахьъала хийла духхача махкий болхлой классаи къахьегамхоштен социальни нийсони сийлахь-йоккхий идеалаш кхоачашъерта бола ниых хьабийлла йола Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци.

Дахьъала хийла Советски Союза Коммунистически парти, Ленина парти, дунеи халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама керттера низ.

Дахьъала хийла Чехословаке Коммунистически партеиеи Советски Союза Коммунистически партеиеи юкъе марксизма-ленинизма принципиальни лаьра тІа ййха цхьана ледаду гІулакхаш.

Дахьъала хийла турпал советски халкъ — дерригача аздий революциони прогрессивни демократически традицеш лелаер.

Дахьъала хийла дуне мел долл хургдоаа Чехословакеи Советски Союзеи халкъашта юкъера доттагІали цхьоагІон.

(ЧССР Президента нов. Л. Свободас КПЧ ЦК Хьалхарча секретара нов. Г. Гусакан къамалашка чІоагІа уйла тІайдахийтина дийсІар, дІахьдь доттагІа тІаоронна цхьа дукхаха юкъегІа а дІадаре ую).

* * *

В. И. Гришина дег тІара баркал аьлар новкъосташта Гусакан Свободасеи нов вай мохк, советски халкъа, Советски Союза Коммунистически партена дІайъа ловцаш лахарах. Цо чехословацки доттагІашта тешам белар, Москверча къахьегамхоша, дерригача вай халкъо а санна, шоай оагІонгахьара дІахо а советско-чехословацки доттагІал вай мехкийн вай халкъийн гІулакха дегІаахувларан чІоагІдара ма а дела хІама дергхилара.

ЧССР партийно - пачхьалкхен делегаце СССР-е еача визита хетаь советско - чехословацки доттагІала митинг чакхъьенна хилар хьалхаяйкаду.

Зале чІоагІа тІоарам тох Чехословаке Коммунистически парте сийна, цуй кулгалхой — Густав Гусака, Людвиг Свобода, Олдржих Черника, кхыча чехословацки новкъестий сийна, дахаргдоацача советско-чехословацки доттагІала а социализман коммунизми хьалъяра новкъа, машара, демократе, прогресса новкъа цхьана доача шин халкъа сийлахьдоккхача вешали а сийна. Зал енаш дешаш: «Ура!» «Дахьъала хийла КПСС-и КПЧ-ей!», «Дахьъала хийла дуне мел доала хургдолеи вахаргдоацеи советско-чехословацки доттагІал!»

Съездаш хулча Кремлевски Дворецерча митинге къахьега хьалхахар Советски Союзи Чехословацки Социалистически Республикеи кхетталар, вежарашха йолча шин партеи цхьоагІо, халкъий, вежарий цхьоагІо. (ТАСС).

ГУЙРЕ КХАШКА

Вай республика нахаш леладераш оврагІбаьнаб Октябрьски цІей тІакхачалехьа а тІехьа кхача еррига культураш чуерзаяра. Чакхдоалаш латт дуга, коартол, баьцадаараш чуэцара боахаш. Бакъда кхы а тоъал къахьега деварга шекара свекла чуийца аккхара. Юртбоахама еррига а культураш чуийца яхара хІанзчул тІехьагІа кхы а 3,5 эзар гектар хьажкІаш, 1110 гектар шекара свекла, 854 гектар баьцадаараш, 86 гектар коартолаш, 192 гектар дуга чуэца деза. Уж балхаш баьха дукха деце а диъце йиш яц октябрь чакхбоалаш латтилга, так хан - кхоана яхар сапна шелал оттаргйолга.

Дика оттадаьд республика боахамашка тІалоагІача шерарча турахь дув ялат дІадера балхаш. ХІанзалехьа 163 эзар гектара тІа дІалийна яьнай из. ДІадахача шера укх хана дийна хиннача дикка дукхагІа да из. Гурахь ялат дІадера план кхоачашъяьй Ведана, Наурски, Сунженски, Шаьла районий боахамаша. Цхьабакъда йо латт эзба хальта ахара гІулакх. Дерригаа аха деза долча лаьттах 48 процент мара аьхадаш хІана а. Из гІулакх вё оттадаьд МалгІабика, Наьсарен, Шаьла районий боахамаша.

27-гІа октябрь тІакхочачаш эзбь ахарах йола сводка.
(план проценташца).

Районаш	
Ачхой - Мартана	40
Ведана	39
Грозненски	49
Гудермесски	55
МалгІабика	37
Надтеречни	74
Наьсарен	22
Наурски	54
Ножай - Юрта	21
Советски	47
Сунженски	59
Урус - Мартана	43
Шаьла	50
Шелковской	31
г. Грозный	47
Ерригача республике	48

ВЛКСМ 51 ШУ ДИЗАРА ХЕТАЯЬ

Самардийнахь Грозненски гарнизона эскарий ЦІагІа Ленински комсомола 51 шу дизара хетаье республикана комсомольски актива собрани хилар.

Собрани хьайиллар ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара П. Н. Громова.

Цул тІехьагІа къамаьлаш дир ВЛКСМ III съезда делегата П. В. Мещерякова, ХХ шерай комсомольца С. К. Казалиева, кхымар.

Нохч-ГІалгІайчен кагирхоша Ленина эскетаи кхоачашдарах а вай 100 шу дузача денна сийлена накъадарх цар еча кийчоналі лаьна собрани ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретаро П. Н. Громова.

Республика комсомольски кагирхошнен деш йола хьийнарах тІаийдар собрани.

С. БЕРДОВ.

ХІара дийнахь—ши норма

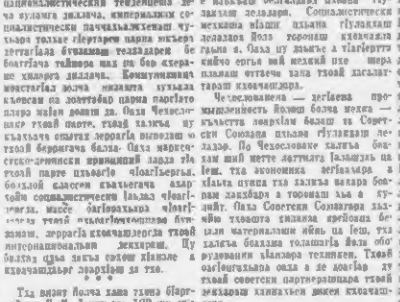

Дина къахьет Грозненски шурий совхозерча Нохч-ГІалгІай республика заслуженни механизатор волча Скорни Иван Акимовича.

«С-100» трактора тІехьа йиъ сеялка а тесса дийра 20 гурахь дув ялат. ХІанз эзба лаьтта оахаш ва Иван Акимович. Балха нормаш юкъера лаьрхІача 150—200 процент кхоачашъю цо хІара денна. Самардийнахь газета тІа арадаьнначча указа тІа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла аьнна денал долча механизатора.

СУРТА ТІА: гурахь дув ялат дІаяийна а ваьна, трактора тІара Іоовалаш ва И. А. Скорни.

В. Юшаевча сурт.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Октябрьски цІей гарга гІертача денойга Грознера йоккха Ше баьрхх а яьхан мах баьккхар Назранера машинанакъахой болча.

Из а юбилейни ихье яьнача машинакъа Грозненски отделение станцешта юкъе цар хьалхара моттиг яьхарах ена карара хара тела Ше бархах. ХІара вагона тІа боагІаш бола мухь тІаботтарах 84 вагон мукъахтий укхазерче боахлоша. Кхычахье эшача дІайахийтай уж. Вагонаш йоттара, Іоіоссара заденеш дунехь тІехкхоачашъяьй, доацаьй шалхе воагІа вагон йотта ха.

ПаргІата салаІа, сенъерда йиш йолаш ба тахан Назранера машинакъахой.

М. КАРАЕВ.

«ДогIа — дика хаоттам» яха И. Шатарниковай комеди премьера оттайир Ленински комсомола цIарагIча Московски театро. Из пьеса хIанзарча темах лаьцна оттаяь я. Цу тIа гIеттаду морала дешаш, советски наха юкъерча гIулакхий дешаш.

СУРТА ТIА: спектакла тIера

М. Строкова сурт. ТАСС фотохроника.

Города «сибат» хувцараш

В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача денна сийленца накъабакара берриге шоай низ урхоттабаь къахьег «Чечингражданпроект» институте болхлоши. Цар чIоагIа къовсам лоаттабу шоаш кийчъю культурно - бытови объектай, цIеной документаци дика хилийтара.

Укх шера кийч а яь дIаенний город Грозне хьалхе езача кхоалагIчен йиъпегIчен Микрорайонний документаци. Иштта кийчъеш я города къулбекъерча микрорайона документаци а. Из хургья Ленина цIарагIче улица гаьна йовццаш, машинакъам Сайханова цIарагIча улицан юкъе. Проектах цига хьалде лаьрхIаш да цийттаза вIашпIаре дь наха чубаха цIенош. Цул совгIа цу районе къахьергья дукха тиеш, берий башаш, бахача нака бытовой гIулакхаш ду предприятеш. Цу районе уж гIирсш кьалде долалургда 1970 шера. Из дика кхетадеча тха института коллективо лаьрхIад ер шу чекхдалалехьа гIишлош хьалъяра эша документаци кийч а яь хьалхара ергIа хьалъяро доле чертежаш заказчикага дIакхачийта.

Укх шера духхьашке тха института болхлоше кийч а яь дIаенний заказчикага шийттазза вIашIаре дь цIеной чертежаш. Уж цIенош дергда 1970 шера Ленина цIерегIча улицагIа путепровода гаьна доаццаш. Наь чубахача цIеношта лаьрхIа документаци кийчъярал совгIа тха коллектив дукха къахьег къийола гIишлош хьальъеча эша документаци кийчъеш а. Масала, хIанз кийчъяь йоалаш латт берий инфекционни больнице проектни документаци, иштта кийчъяь йоалаш а туберкулезни больница шоллагIча ергIан документаци а. Цул совгIа Чехова цIерегIча парке хьалъе езаш йолча тхов тIеболча лувачча бассейна чертежаш дIаенний заказчикашка.

Тха института коллективо кийчъю Шалински домостроительни комбината реконструкци яра проект. 1971—72 шерашка цай мощность шозза лаьхьергья цу комбинато. Цига кийчдергда крупно-панельни кердача сереак дола наха чубаха цIенош.

Города Грозне къахьеча культурно-бытови объекташта, наха чубаха деча цIеношта эше документаци кийчъярал совгIа вай республике районашка, городашка хьалдеча гIирсашта а чертежаш кийчъю тха института болхлоше. Масала, хIанзлехьа кийч а яь дIаенний город Мэзрене, Шалински районе школаш хьалъяра эша документаци. Города Гудермесе канализаци яра эша документаш, МалгIабекерча пионерски лагера документеш. Иштта кийчъяь Серноводски курорте реконструкци яра чертежаш а.

КарагIдийнарош дукха да, цхьабакъда кхоачашде деза декхараш цхь а дукхагIа да. Царех ше толамце лоархIаергзилярех дог тийша а тха института коллектив.

М. ТУРСЕНЕВ,
«Чечингражданпроект» института керттера инженер.

ДУГА КХЫ А ДОХКАШ ДА

Паччахьалкхенга дуга дохкара план дика тIеххоачашьйй тха района боахамаше. Къаьстта дика хийкъад дуга дIадахача шера дуга хьуикъм теттара доха хинача «Степной» совхозе. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35 центнер дуга чудаь цу совхозе механизатораша. ХIанзле паччахьалкхенга 3220 тонн дуга дехкад совхозо, планах доагIар кхо эзар тонн мара доацача.

Иштта дика къахьийтад хIара гектара тIара 30 центнер дуга даьккхача «Октябра 40 шу» яхача колхозех 29 центнер чуснача «Гудермесский» совхозех коллективаша а. ХIанзле 322 тонн дуга дIаденнад Дяъхенин колхозо (план 22 тонн тIеххоачашьйй), хIаьта совхозо, план 49 тонн тIеххоачаш а еш, — 249 тонн.

Паччахьалкхенга дIахо а дуга дохкаш да района боахамаш.

В. КОПАЕВ,
Гудермеса района юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Пятилетка диълагIча шера планал совгIа 550 эзар тонн «Iаьржа дошув» даккха социалистически декхараш тIаийцадар «Малгобекнефть» мехкдаьтта промысловн управлене коллективо. Уж декхараш толамца кхоачашдеш да. ХIанзалехьа планал совгIа даьккха «Iаьржа дошув» бIаь эзалон я. Республикерча мехкдаьттахошта юкъе эггара дукхагIа мехкдаьтта деьккхачарех я из коллектив. Шера план графикал кхо кIира хьалха юхлеш кхоачашъю управлене коллективо.

Шин шерIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Укх шера керда болх бе йолавалийтай цар йоккхъ дебит йола 4 мелови скважина. ХIаьта капитальни ремонт яь хьалха мехкдаьтте ца пуш хинна ча барзI скважинаш. Из хул планах лаьрхIачул шозза дукхагIа, къахьегама оасарле лаккхъяре задени 105 процент кхоачашьйй. Ер шу доладелча денз планел совгIа управлено мехкдаьттахоше паччахьалкхенна баь пайда 1 миллион совгIа сом да. В. И. Ленина эрдан лалаева «Грознефть» объединене коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай цар.

Уж къахьегама толамаш довзача дизза декъа лаьцад новаторраше, рационализатораша. Цар укх шера производствана юкъейиньай 192 рационализаторски предложени. Из бахьан долаш паччахьалкхенна хинна пайда 190 эзар сом да.

М. ЛЕВИН,
тхо штата воаца корр.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ЦЕРГАШ ЛОРАЕ

ХIара церг латт оалхи вийна гуча цергах шийхи. Церг тIера хьайла я чIоагIача хIаманца. Хьайна кьегаш гуш йолча цах эмаль оал. Iаламе хьахинна кизга кварц санна я из. Цу эмалагара дIадоалалу церг лазавдар. Сего хIама диачул тIехьагIа, бага дуьна хIаман цуртагаш дус цергашкен кхалаштеи юкъе а дахе. Уж дохкадала долалу. Хьахила йоладу микробаш. Цу тайппара, цIеа ца еш йисача цергаш тIа тIайижача хIаман цхьан миллиграммаца 800 миллионага кхоачаш микробаш хул, хIаьта дика цIенъяьча цергаш тIа 5—7 миллион мара хилац уж. Цергашта юкъейнса дIамалгаш еста йолалу, хьахул цергий эмаль толхаеш йоле кисотош. Церга тIа Iаьржа кIаьд бовя. Из я церга лазар кхетара хьалхара белгало. Церг лазаш хилац цу хана, бакъда из лаза йолалалехь тоайита еза. Цунца йиш я церг дIахо талхаргйоаца хIама де.

Цергашта юкъе хьахиннача микробаша цергашта даь ца Iеш, ерригача организмана а зе ду. Шодашце цхьана организме дIахьест уж. Лакаш тIа сайца а сайций, ангине яха лазар хьоалу цар. Царех цхьадолча тайпаша цIега а кхаьче, аниш, къцдола лазераш хьоалу.

Эмаль йохаьчул тIехьагIа, микробаш цергашта цIоаргагIа чуйолх. Цергашта хула лазари уж йоха йолаялара дIадоалалу эмаль йохарца. ТIаккха басилг еста йолалу, болх булаш, сатем бов, цхьаза лазаро наб а ихетийтац.

ГIулакх цу тIа кхачийта дезац. Шера цкъа шоаза ваха а лорага ваха веза, вIалла кхалаш ца лазе а. Лора гучадаргда цергаш талха йолаеннайй е яц. Нагахьа санна талха йолаенна яле, дарба цергда. Ший хаинахьа деш дола дарба лазар доацаш дIахо талдарах цергаш лоревиш хургда.

ХIаьта цергах доккха лазар кхийттачул тIехьагIа халагIа да из ерзас.

Цхьаболча наха цергий тIехе кхера санна чIоагIа тIов лоашабелий хул. Цо цергий бос бовбарал совгIа, уж эга а болайолийт. Иистош лийлха еха тоалаза йола цергаши кхалаши йолча сага, цо кхача боагIача тайнара ца Iовшаш хилар бахьан долаш ченна лазараш (гастрит, язва) хул, скача цергашца йIаьххача хана хIама дуаш ха яьккхача вахара кхераме дола злокачественни дестамаш хьоа. Цунах лаьца дукха масалаш доваладе йиш я.

ХIара денна цIенъе еза цергаши баген. ТIаккха дукхача шерашка талхаргьяц цергаш, лазар а хургдац. Дуккхача наха щеткаца цIенъяш цергаш а биге а. ХIаьта щеткаца ца цIейбйча цергаш цIенъир хилац. Цергаш цIенъе еза чура а тIера а. Цергаш цIенъеча хана кхерза ца Iеш, хIама диачул тIехьа а бага хий кхарза деза. Бага хий кхорзача хана цергаш чIоагIа вIашка тоIае еза. Цергаш порошока е цергий пастаце цIенъе еза щетка а хьокхаш бийсана Iовужача хана, бага а цергашта юкъе я пхьер дуаш юхебиса хIаман дIайоахаргйолаш.

Цергашта лазар ца хилийтара боккха лоархIам болаш да юкъ-юкъе чIоагIа кхача баар, тIаккха цергаш тIа кхера мо чIоагIа тIов лоацалургбац, хIама Iовшача аппарата мышцаш чIоагIлу. Цергашта юкъенха чIоагIа йоалла хIама дахчаи загалца дIаяккха еза, аьшка хIамаш гIертае йиш яц цергашта юкъе.

УнахцIенача цергаша новкъостал ду сага организм дукхача лазарех лораяра, хоза доаттаду сага юхь сибат. Цудухьа хаддаза а ден-ханнахьа а гIулакх де деза цергашта.

А. ХУНКАЕВ,
лор.

ЛЕНИНА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДЕШ

Урокаш чакхъяьннай номер кхойтта йолча Грознерча юкъерча школе. Бераш къестаи да. Цхьаберш цIабоах, вожаш тайп-тайпарча спортений секцешка боах. Гул а денна латта цхьадола бераш. Холаш да цар хувиар цхьа лоархIаме дов доаьта. Школера дIадаха дага дац уж.

Юххера а школа кол дагIача доккха доацача цIенгахьа долалу уж. Берашта тIеххьа тхо а чудеса сийрдача цIагIа. Цу чу гуш да тайп-тайнара стендаш, портреташ, къийола материалаш. Занятеш чакхъяьнча укхаза кхетхаста гулалу ленински музея школьни Совета членаш. Цар дика ладугI шоай кулгалхочунга — истори хьехача Натаров Юрий Григорьевичага. Кхо шу да из музей вIашагIъелла. Цу юкъа дукха материалаш гулъьй цар паччахьалкхен истори довзара а, из паччахьалкхе хьахкелача Владимир Ильич Ленина биографи Iомаяра а.

Дийша а баьнна дIаболхараашта йицлац шоай школьни музей. Каст-каста цу школе хьошалгIа дайя хул из школа яьккха Пласков Борис, Цуи хьалхаленца вIашагIъекхай музеера «Ульянов Володя», яха а «Сийлахь-боккха Октябрь» яха а диограммаш.

Дукха хьехамаш ду цар берашта, хIаьта тIеххьарча цар хьехамех дукха карагIдоаьд. Аххьали каникулаш болаш музейна лаьрхIа материалаш гулъяра Ленинграде а, Минеральные Воды яхача а даха хилар бераш, хIаьта цхьанахь а ца болаш юкъебисараш гулйир гражданин тIема турпалех Гикалохи Лсандовскехи йола материалаш. Лоаппача хала цар хьадир «Ленина городе» яха стенд. Цу тIа и Ленинградера йола материалаш, бераша исторически моттиггашка даьха сурташ.

Бераша лоархIаш а, парна, везаш а вола вежархо Григорьев Виталий за музея директор. Дукха да музея членашта карагIдувла дика хIамаш. Айхха буваш лоаттаду цар вай мехка мотто доазол дехьарча а мехкашкарча Ленина музеашца. Цо новкъостал ду Ленинах йола материалаш дукхагIа Iалаштъяра. Дукха кьаьаташ ух музее Польшера, Германски Демократически Республикера, Болгарера, Чехословакера а, къяча социалистически мехкашкара а.

Ха дIагIоргья, доккхий хургда хIанзара бераш. Бакъда, хIанз уж укхаш санна музее ухаргба къмбараш. Цар гIулакх дIахо хьоргда тIехьа тIабоагIачар.

Х. ГАЛАЕВ.

НАЬХА УНАХЦIЕНО ЛОРАЕРАШ

Дукха ха яц Наьсаре баха нах кIезига нажоташ хилча гаьнна уллача больнице аха е кхувла безам хинна. Из хIара зарба де моттиг яцар цхьа яттех шу хьалха тха районе. ХIанз районе болх бен а цу больницах совгIа 8 лорий участок, 10 фельдшерско - акушерски пункт, 5 лорий пункт, «Скорой помощи» станци, туберкулезни больница, кхыдараш.

ХIара шера дегIаух медицински учреждеше материальни база.

Укх шера дукхагIа йолча медучреждениешта капитальни ремонт яь яьннай. Кастта хьалхаргья йоккха керда районни поликлиника. ХIанз юххера балхаш дени бахк цу чу гIишлошьераш. Укх деношка Джайратъа болх бе йолалургья керда медпункт.

Къаьстта тевкам тIабахийтаб оаха берий унахцIено лораяра. Царна амбулаторни новкъостал деш а дукха ха йоацаш хьайийла берий консультационни пункт. Кхоь педиатр ва цига болх беш.

Каст-каста лорий бонгалаш вIашагIьехк оаха бахача. бахча бокхача нахага фу хьал да, царна юкъе лазара кар ца ваха низ эшаш даттар малав хьажа. Дукха ца йоацаш уж санна бонгадаш хьожаш хилар района йиъе совхозе, колхоаикатаIашца болх беча нахага.

ЧоагIа кхераме да хьайкор яха лазар. Лоадам болаш хIана нара эшаш из дегIах хьалата. бакъда из дIадаккха-и шераш деза. Лорий керттера декхар — нахага из санах хьахул, нах миштта лоранда деза дIахайтар. Цу гIулакха доккха новкъостал ду тхона укх шера юххьанца районе болх бе йолаеннача диспансера. Райболъницера «Газ-69» яха машина а дIаенний ваха цуна.

Тхо гIерт наьха вахара юкъера лазараш дIадаха. Дукха къахьега, дукха хало е еа из декхар кхоачашдара. Цхьа кулг лоставенипа дIадалаш лазар нийсденна моттиг яц. Дукхача наькъанща гIалла тIавала веза цу бIарга ца гуча йоастагIа. Эттара хьалгIа ца дIахьа зувлача лазаршца къовсам лоаттабе.

ХIаьта тахана Iилман низаца дарна а дукхавъетт лорарн. ХIара шера, аз аьхIача тайнара низ болаш, шерхули латт районе медицински учреждене, цуига тьежа тоалу, дикагIа хих уназхотта деш дола дарба. Дукха дика гоеш Экажкъонтий-Юрта амбулатори тьаелла лаьрхIад оаха: уккалирча медпункта низ тоьац наьха хьантиаш кхоачашде. Цхьа бахьан из да.

ШоллагI-дале, оаха из цу юрта хьаела СурхотIарчен Iальий-Юртарчен наха лаьрхIа. Царна юхе а аттагIа а я Назране боагIачул нига бахача.

«Электроинструмент» яхача заводе трикотажни фабрикен хьаелдарга унахцIенал лораю яи университет.

Ийса хургаш районе наьха унахцIенал лорачар гIулакхаш деррита а дика лел аьлча. Шенхашта кхоачаибоацараш а да. КIезига новкъостал ду совхозаша, юртсоветаша медучреждене дикача помешенеш чу хиийтара, царна ший ханиахь ремонт йитара. ДукхагIа йолча юртанша хьалъеь яьнна а хьалъеь кланза а болх ца беш ба лени йоза ер массех шу да. Сагиш уж дагайоагIаш, цар уйла ец. Оаха долхача оарио дукха пайда дац. Вешта, дукха ца йоацаш районета сесси дийнад из дешера. ДIахайтад юртсоветий исполкомий председателашна, совхоза директорашка уж цу гIулакхага лаьрхIа хьажа декхарийла болга.

Тхо, Наьсаречa лораш, тхоай хьинар, низ кхобе дагадац В. И. Ленин ваь 100 шу дузача юбилейа сийна тхоай район, унахцIенал лораеча хьалхале делаерчарна хилийтара.

Х. ВЫШЕГУРОВ,
Наьсарерча районни больница керттера лор.

Ер тайна автомашина го йиш я Пермь яхача города улицашка. ТIехьаьхьара лодкана тара я из: хьалхе готтига, кхо песка дола винт а кузована кIалха. Асфальта тIа ший ях чархаца массала «Запорожцала» тIехьайицаш, хIаьта хи тIа гIолла — «Ракетала» а. ТIехьашкарча чарха гусеничи зентен хьалхарча шин чарха кIала лыжаш ехача поиькарле ергьац лейна а.

«Кама» яха вездеход хьаьй 5-ча Пермски автобоахама шофера Фридрих Меншела. Мотор М-72 яхача мотоцикла ба, хIаьта передачай коробка — «Запорожца», чархаш — «Тула» яхача мотороллера. Машина лоал 500 килограмм, воь сага лаьрхIа а я из.

Сурта тIа: «Кама» Перма улицашка.

ТАСС фотохроника.

Городо—юрта

Урус - Мартана района «Горец» совхоза коллектив даим, зувш я Грознерча КПСС XXIII съезда цIерагIча крекинг-завода коллектив. Массех шу да крекинг-заводо «Горец» совхоза коллектива боахама производство лакхъяра новкъостал ду. Иштта укх тIехьарча хана кпе тIара оалхазараш леладеча ферме электричество чукиллай, ферма оборудовани товача гIо даьд. Цул совгIа совхоза шин эзар метр турбаш еннай, лоэунгашта лаьрхIа аьшках ялх щит яьй.

Дика гIо ду завода къахьегамхоша совхозе политико-хьехама, культурно-массови болх вIашагIоьйлоккхара а. Иштта, совхоза къахьегамхошта тайп-тайпарча темаех лекцеш ешаш хул заводерй ухийта лектораш. Масала, укх деношка дунен халкъашта юкъерча гIулакхех лекц йийшо совхозе къахьегамхошта завода технолога нов. Пичкое. Завода художественни самодеятельность а хинай боахама къахьегамхошта концерт луш. ХIаьта, гаргарча хана завода а совхоза а коммунистически къахьегама ударникий слет а лаьрхIад.

П. ПОПОВ,
радиокомитета корреспондент.

Ноябрера хаоттам

СССР Гидрометеорологически центро беча хоамагIа бетта цхьалхьара лаьрхIача фегара температура 4—7 градус йIовхал йолаш хила мегаш я (боарама 1—2 градус лакхагIа). Эггара лакхагIа йола фегара температура бетте юкъе а II-чен III-чен пхе деношка а хила тарлу бийсашка 4—9 градус, деношка 17—22 градус йIовхал йолаш. Эггара лохагIа йола температура II-гIа итт да чакхдоалаш III-гIа итт ди доладуш, тIеххьарча пхе дийнахьа хила тарлу бийсашка 4—9 градус шелали деношка 1—7 градус йIовхал йолаш. Воах пхейнсача хана фегара температура бийсашка 0 градус йIовхалгара 2 градус шелалга кхоачаш, деношка 6—13 градус йIовхал йолаш хургья. Бетта хула йоачаш 30—50 мм (боарама гаргга) хургья. Хьалхаве пхи да чакхдоалаш шолагIча пхе дийнахьа кIезиг-дукха йоргаш а йолаш, йоачаш а йоагаш ха хургья. Воах пхейнсача хана хувцалуш, цхьаза ноагIо моргаш а йолаш, юкъе догIаш а делхаш, цхьацадолча деношка дохк а доваллаш, дукхагIча дакъе малхбоалехьара секунде 5—10 метр. II-ча итт дийнахьа пхелагIча 5 дийнахьа каст-каста секунде 12—16 метрга кхоачаш чIоагI а дуга мух хьекхаш хургья.

* * *

Тахан республике гIоллец Грозней хувцалуш моргаш а йолаш, йоачан а йоалаш малхбузехьара чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIоле 3—8, Грозне 5—7 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахоача шин дени шин буса моргаш а йолаш, юкъ-юкъе еккан а хулаш ха латта тарлу, цхьацайолча хана лаьгIо йоачан а йолаш, малхбузехьарен къилбаседа малхбузехьарен тIаьххьача боарама, республика къилбаседехьарча районашка геттара чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 3 градус йIовхалгара 2 градус шелалга кхоачаш деношка 7—12 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ТАДДЕН АТАКА ЙОЛАЕ ВОАЛ

Керда правительство вIашагIйоллара переговораш еш низкъала кIира даьккхачул тIехьагIа тIагIоллара сатем уттар рейнски столице. ХIанзалпа вице-канцлера посте хиннача социал-демократически парте лидера отпуск яйцай ше канцлералла оттар догдоахаш йолча «ЗIамигача коалицие» кабинете правительственни заявлени вIаштIехьдаьккхар дукхьа. Цу юкъа къоастеш а найсьеш а а социал - демократашкарчен паргIатача демократашкарчен жийсрий список. Христиански демократаш, тхьаь шера Iаьдала керте лаьттачул тIехьагIа, сакъайла кийчлу оппозицене юкъе кIеззигIа тоам хулаш дола дакъа лаца.

Малхбузенгермански кепайоазопо хIанз керттера уйла тIайохийт массе тайпарча хоалшиоиин комбинацешта, хIаьта а массанена йицъелча санна я дукха ха йоацаш хиннача парламентски доржамашка эггара хьинарегIча тайнара дакъа лаьца цхьа парти. Юкъам ер неофашистски национал-демократически парти я. Хоаш ма дарра, демократически низаша, эггара хьалха малхбузенгермански коммунисташа, чIоаггIа дукхале яр бахьан долаш; Адольф фон Таддена кIантилгий вIаштIехьдаьнпадаш бундестаге чулелха. Цхьабехьда, пуп маIан цар шоай герз Iедиллар дац. Гаппоhере НДП правлене экстренни заседани хилар. Чакхдаьнна хоржамаш яйса доацаш лархIа дика решени тIадийлд цига. ФРГ конституционни судага кхачийца бакъ бевам бораш ва Таддена голосовнех хьакхинараш дIадоекхага вIаштIехьдаккхар дукха. Дагаздохаргга аьча, керда шминача «фюрера» бIалла бакъ а дакзар НДП председатела постера ше дIаназа терхарех мел дувла кхаберащ. Кхьча бесса, неофашистий корта юха а н'Iердаь ший гIулакхаш чакхдаха волавешпаь. «Дойче нахрихтен» яхача шоай газета тIехьарча номер тIа цо ший картена хьалхашка «керда декхараш» оттадаьл. Таддена язду, «НДП ший низаха суверенитетах хьалаш», яхаш.

ХIанз шоай низаш ФРГ пхе лаьтта ландтагашка хулча хоржамашта тIадерзахе дага ба исонистаза. Цу хана цу «Дойче нахрихтена» бокъонща гуччахьа раьза хлива дагадохийт, парламентски хоржамаш доача хана НДП-ага цхьа миллиони ах миллиони гаргга голос кхаьча а бундестаге чулелхара ергиая а 300 эзар голос мара ца мIина а хилар. Таддена кIантилгаш шоай гIулакхаш хоржамий бюллетений новкъосталца чакхдаьнна Iе дага болаш бац. Официально бахь кхинаб доацача гервана кийчбьа уж хиларах боле хоеш. Лоаш кхо кIира хьиккхачула тIехьагIа полица, юххера а, лаьцан Касселе антифашистски демонстраци йолча хана теича йийтта шин демократ чоьнаш из Таддена охранникех цII. ХIанз гучадоалаш латт, тенча йийттар, «керда штурмовой отрядаш вIашагIйоахара гIулакха оттама» НДП федеральни уполномоченни хинна хилар.

Вакъдар, аьнча, ФРГ-ерча неофашизма кхераха дукъалара къовсам чинт вIалла а бьинабиш. «Франкфуртер рундшау» яхача газета ше кхерита къайла ца хьош язду, «НДП контратаха йолае лаьрхIа я» яхаш. Германски коммунистически парте (ГКП) Малхбузен Германерча дерригача демократически низамаш ше даьча кхайкаралца тIахьайхар цхьана сарцагIа а дальна неофашизм соцаяран НДП дIайоаккхалга вIаштIехьдаккхаран.

Бонн.
(Телефонаш)

А. ЖОЛКВЕР,
АПН — Радио- корр.

Дерригача дуненна йовзаш йолча «Шкода» яхача чехословацки промышленни объединене цхьан къоначо предприяте — Остров-на-Огре яхача городерча троллейбусий завода итт шу дизад. Завода продукци Чехословаке хинна а ца Iеш доазол дехьарча дукхача мехкашка а йовзаш лоархIаш я.

«Шкодовски» троллейбусаш дукхагIа ийэр — Советски Союз.

Сурта тIа: завода цехе.

ЧТК—ТАСС сурт.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ, ГАЗЕТА ДЕШАРАШ!
ДIАДОЛАДЕННАД 1970 ШЕРА
„СЕРДАЛО"
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предпринятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждениешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча «Союзпечата» общественни уполномоченнешка а гIолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАЙТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиг;
6 бетта — 1 сом 56 кепиг;
3 бетта — 78 кепиг;

Дик ма лелаш! 1970 шера «Сердало» газета хилнахьа хале.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-38-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностен отделий—3-42-30; Юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/34.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ05215. Заказ № 4851.